

Vitaal platteland

Steenwijkerland

NAJAAR 2025

**Coach aan de
keukentafel**

Lekkers uit de Kop

De koplopers:

**Maatwerk voor boer, natuur
en platteland**

Duurzame rietsector

Inhoud

Coach aan de keukentafel - 4 -

Op weg naar een duurzame rietsector - 10 -

Nieuwe veenmakers - 14 -

Bermgras en rietsluiksel, het “groene goud” - 16 -

Lekkers uit de kop - 18 -

Deelnemer van het eerste uur, Debby Kars - 22 -

Deelfiets - 24 -

Weerribben-Wieden - 28 -

De koplopers: - 32 -

De Baarlingerpolder - 34 -

Boeren van Blokzijl - 38 -

Polder Giethoorn - 42 -

Veenweidestrategie - 46 -

Begrippenlijst Vitaal platteland - 50 -

2

Voorwoord ‘Balans is onze sleutel’

Met vereende krachten zetten we de schouders onder een toekomstbestendig landelijk gebied, óns Vitaal Platteland. Steenwijkerland onderschrijft de (rijks)opgaven waar deze regio voor staat en zoekt de samenwerking met alle partners op het platteland. De inzet is helder: eigen regie nemen voor het behoud en de versterking van ons trotse buitengebied. We zijn ons zeer bewust van zowel de kracht als de kwetsbaarheid daarvan. Eén ding is zeker: balans is dé sleutel voor een vitaal platteland.

In deze special, vol verhalen van pioniers en koplopers die hun kennis en ervaring delen, laten we u graag zien hoe. Er ontstaan prachtige initiatieven in dit gebied die zeer kansrijk zijn voor zowel onze agrarische sector, de natuur én de brede welvaart van de hele gemeente. Wij helpen bewoners en agrarisch ondernemers om het buitengebied aantrekkelijk en economisch veerkrachtig te houden. Met aandacht, advies en subsidieregelingen om de uitdagingen van de toekomst om te buigen in kansrijke acties.

De gemeente Steenwijkerland investeert stevig in een Vitaal Platteland. Ook in de (ontwerp) omgevingsvisie zoeken we het juiste evenwicht in ecologie, economie en leefbaarheid. Als we proberen voorbij de beperkingen te kijken, zien we dat dit unieke gebied ook unieke kansen genereert. De groene schatkamer die onze achtertuin is biedt nieuwe, economische kansen voor toerisme en recreatie en werkgelegenheid, in de vorm van beheer en onderhoud van ons “Nationaal Park van Wereldklasse”. Innovaties leiden tot verrassende mogelijkheden, bijvoorbeeld voor biobased bouwen.

We willen boeren blijvend ruimte geven aan ondernemerschap, vernieuwing en verbreding. Daarbij kijken we naar “de sector” als geheel, maar stellen vooral ook de mens centraal en passen maatwerk toe. Want de onzekerheid knaagt aan individuele ondernemers die zoveel “issues” op hun bord krijgen, en nog niet weten wat de effecten op hun bedrijfsvoering zullen zijn. Steenwijkerland heeft niet op alle punten zelf de regie, maar we doen er wel alles aan om een vuist te maken voor een vitale toekomst. Voor de rentmeesters van ons buitengebied, en voor onze hele gemeente.

Persoonlijk prijs ik me gelukkig te mogen wonen, werken en recreëren in deze iconische landstreek. En ik ben ervan overtuigd dat we het hier samen blijven “rooien”, als we het grote doel voor ogen houden.

Miriam Slomp-Dekkers,
Wethouder Vitaal Platteland

3

Coach aan de keukentafel:

Hulp bij het maken van toekomstkeuzes

Een sterk veranderende tijd vraagt om een heldere koers. Maar veel boeren kampen met onzekerheid en twijfelen over de toekomst van hun bedrijf. Waar lopen ze tegenaan, wat willen ze bereiken? De gemeente wil hen ondersteunen in de vele complexe zaken die op hun bord liggen. Steenwijkerland vindt de rol van onafhankelijk erfcoach belangrijk en investeert daarin. Omdat het prettig is met iemand in gesprek te gaan die van wanten weet én de juiste wegen kent. Een gratis vraagbaak die geen overheidsdruk oplegt en niet oordeelt. Gewoon een luisterend oor aan de keukentafel, zonder commerciële of politieke motieven. Jan-Olaf Tjabringa is erfcoach in Steenwijkerland en Joachim van der Valk projectleider BoerenPerspectief Overijssel. Zij vertellen over hun rol als vangnet in roerige tijden.

Een coach in gesprek met een erfeigenaar

INTERVIEW

JAN-OLAF TJABRINGA
Erfcoach in Steenwijkerland

JOACHIM VAN DER VALK
Projectleider BoerenPerspectief Overijssel

‘Waar wil ik naar toe en hoe verhoudt zich die bedrijfsvisie tot mijn opvolgers?’

Jullie hulp is kosteloos. Hoe werkt het?

Jan-Olaf: ‘Als erfcoach ben ik er voor alle erfeigenaren in het buitengebied. Feitelijk kan iedereen me bellen met een praktische vraag, bijvoorbeeld over ruimtelijke ordening, landschapsbeheer, regelgeving, bestemmingsplannen. Nu eens is het kort, eenmalig contact, dan weer een langdurig traject dat we samen aangaan. Ik ben dienstbaar aan de erfeigenaar als coach, niet als adviseur. Dus ik ga niemand vertellen wat-ie moet doen.’
Joachim: ‘Ons knooppunt is bedoeld voor de sociaaleconomische begeleiding van boeren die in transitie zijn, of dit willen verkennen en daarbij ondersteuning kunnen gebruiken. Ook wij zijn geen adviseur, meer een onafhankelijk gids; we staan echt naast boeren en tuinders. Zij kunnen met ons sparren over belangrijke keuzes waar ze voor staan. Bijvoorbeeld op gebied van verduurzaming, bedrijfsopvolging of nieuwe verdienmodellen.’

Hoe ziet de samenwerking met de gemeente eruit?

Jan-Olaf: ‘Het buitengebied met alles wat daar speelt is uiteraard van groot belang voor de gemeente en inwoners van Steenwijkerland. We werken samen waar het gaat om communicatie over mijn werk en beschikbaarheid voor erfeigenaren. Er wordt meegedacht en waar nodig of gewenst gereageerd op visies en beleid in het buitengebied. Ook is er contact met de gemeente over casussen op het erf, maar alleen met uitdrukkelijke toestemming van, of op verzoek van de erfeigenaar. Mijn werk op het erf is ver-

trouwelijk, tenzij de erfeigenaar mij vraagt om contact te leggen met de gemeente over specifieke casussen. Ik ervaar mijn contact met de gemeente als heel positief. Er zit een betrokken team van mensen die hart hebben voor het buitengebied en die denken vanuit “wat wél kan”. Dat waardeer ik.’

Wat zijn de hulpvragen zoal?

Jan-Olaf: ‘De zorgen of praktische vragen die mensen met mij delen zijn uiteenlopend; soms hebben ze financiële vragen, soms willen ze hun verhaal kwijt omdat ze stranden bij de overheid. “Wil je eens meelesen met deze stukken?” of “wat voor vergunning heb ik nodig, als ik een camping wil beginnen op mijn agrarisch erf?”’
Joachim: ‘De vraagstukken zijn even divers als de agrarische sector zelf. Ondernemers zijn op z’n minst “heel nieuwsgierig” naar wat de toekomst brengt, maar er zijn ook boeren die vastlopen binnen hun bedrijf in relatie tot hun omgeving. Omdat ze nog niet weten waar ze over tien jaar willen staan, en of dat haalbaar is. Concrete vragen zijn er bijvoorbeeld over verbreding, verplaatsing of overname: “Waar wil ik naar toe en hoe verhoudt zich die bedrijfsvisie tot mijn opvolgers?” Of over Natura2000: boeren voelen de beperkingen aan den lijve en zoeken naar mogelijkheden. “Wat kan ik nog wél en past dat bij mij?” Stoppen kan ook een overweging, en een antwoord zijn.’

Hoe vullen jullie je rol in?

Jan-Olaf: ‘Het gaat altijd om vertrouwelijke en soms ook emotionele gesprekken. Dat kan iets kleins zijn van praktische aard en ik kom ook bij genoeg boeren over de vloer die zelf al een duidelijk plan voor ogen hebben, die optimistisch zijn. Anderen zijn soms de wanhoop nabij door onzekerheid, en onvoldoende sturing door de overheid. De meeste gesprekken vinden plaats aan de keukentafel, daar denk ik mee en maak dingen vooral bespreekbaar. Je kunt een verandering in gang zetten door goed te luisteren en dóór te vragen: hoe ziet jouw toekomst eruit? Waar ligt je passie?’
Joachim: ‘Ons werk heeft veel gemeen met dat van de erfcoach. Het verschil is dat wij uitsluitend gericht zijn op actieve agrariërs die met de toekomst van hun bedrijf bezig zijn. Wij sturen niets, we geven bewust geen richting. Dat is niet onze taak. We zijn er voor de hulpvraag en die is groot. Er zijn zoveel opgaven en knelpunten die op het bord van de boer terecht komen. Dan is het belangrijk om met elkaar te kijken naar waar je kracht ligt, wat de kansen en je risico’s zijn. Alles wat besproken wordt blijft vertrouwelijk en de gesprekken hebben geen vooropgezet doel, anders dan dat ze de boer verder kunnen helpen.’

‘Onze begeleiders
staan met beide
benen in het veen,
de klei of het zand’

Wat is jullie kracht?

Jan-Olaf: ‘Als planoloog en sociaal geograaf voel ik mij thuis in het buitengebied en ik ben een generalist. Dat sluit goed aan bij de breedte van de doelgroep. Ik ben geen boer maar wél zelfstandig ondernemer. Dat is vaak onze klik aan tafel.’

Joachim: ‘Onze gecertificeerde procesbegeleiders staan met beide benen in het veen, de klei of het zand. Ze spreken de boerentaal en kennen de sector door en door.’

Waarom is die ondersteuning zo belangrijk?

Jan-Olaf: ‘Agrarisch ondernemers worden momenteel maximaal getest op hun ondernemerschap, het komt er echt op aan nu. Soms heb ik het gevoel dat het agrarisch erf het centrum van de samenleving is geworden, zoveel opgaven als er samenkomen. Of het nu gaat over duurzaamheid, de veestapel, het product, de bodem, het landschap, leefbaarheid, biodiversiteit, en meer. Het is voor een boer bijna ondoenlijk om alles in de vingers te hebben. Dan is het zo belangrijk dat iemand even met je meedenkt, een duwtje in de rug geeft. Zodat je kunt blijven zoeken naar waar je wél invloed op kunt uitoefenen. Je bent uiteindelijk zelf verantwoordelijk voor je bedrijf en levensgeluk.’

Joachim: ‘Wij merken dat de behoefte aan steun erg groot is. Boeren zijn van nature gewend zelfstandig te opereren; vragen, wensen of toekomstdromen bespreek je in kleine kring binnen je familie of maatschap. Die kring breiden wij nu uit, we maken het speelveld groter en geven ruimte om weer na te denken over de toekomst. Goed luisteren, vragen stellen, dat kunnen onze begeleiders goed. Soms eens een heel andere richting aanreiken, een ander denkbeeld neerleggen. Maar de keuze ligt bij de boer.’

Hoe bereik je de mensen die het nodig hebben?

Jan-Olaf: ‘In elke Overijsselse gemeente is een erfcoach actief. Erfeigenaren kunnen eenvoudig rechtstreeks met mij een afspraak maken, of worden door de gemeente of andere partijen op mijn spoor gezet.’

Joachim: ‘Boeren weten ons wel te vinden, merk ik. Als agrarische collectieven hebben we onze eigen netwerken, zetten we in op communicatie via agrarische en sociale media en brengen we BoerenPerspectief onder de aandacht bij erfbetreiders en overheden. Communicatie via de gemeente is voor ons ook heel belangrijk. We zijn pas net begonnen, dus de uitkomsten zijn nog pril. Maar we kunnen nog veel extra bedrijven begeleiden, die ruimte is er.’

IN HET KORT

- De erfcoach is sinds 2021 actief in Steenwijkerland. Er zijn 57 concrete hulpvragen vanuit deze gemeente geweest. De inhoud is vertrouwelijk en afkomstig uit de rundveehouderij (35%), particulier (20%), voormalig boerenerf (14%) en overig (o.a. akkerbouw, recreatie, landgoed, kwekerij en paarden). Vraagstukken gaan over wonen (17 % Rood voor Rood, bestemmingsplannen), bedrijfsontwikkeling (15%), persoonlijke situaties (11%), landschap & biodiversiteit (9%), bedrijfsbeëindiging (7%), financiën (3%), verkaveling (1,5%). Iedereen met een hulpvraag mag bellen, ook voor meerdere zaken.
- De vraagstukken die bij BoerenPerspectief Overijssel binnenkomen zijn even divers als de agrarische sector zelf, maar hebben alle betrekking op de toekomst van het bedrijf en/of de ondernemers. Het regionale knooppunt is sinds de vroege zomer van 2025 actief en begeleidt inmiddels enkele tientallen bedrijven, verspreid door de hele provincie.

UITGELICHT

In de ondersteuning van agrariërs zijn – landelijk, regionaal en lokaal – meerdere organisaties actief. Vaak hebben ze een overlap in het werkveld, toch zijn er verschillen. We lichten er enkele uit:

- **De erfcoach** luistert, stelt vragen en helpt je verder. Het is een onafhankelijke sparringpartner met een breed netwerk en veel kennis van regelingen en subsidiemogelijkheden. Ook biedt hij steun bij sociaal-emotionele vraagstukken. De erfcoach is er niet alleen voor boeren, maar voor álle erfeigenaren in het buitengebied. Er zijn tien coaches actief in Overijssel, verspreid door de provincie.

Vanaf 1 januari 2026 zal de inzet van de erfcoach zich meer richten op particuliere erven en vrijkomende agrarische erven. Agrarische vraagstukken rondom de doorontwikkeling van het bedrijf worden doorverwezen naar BoerenPerspectief.

www.erfcoachoverijssel.nl

- **BoerenPerspectief** opereert sinds 2025 in Overijssel naast de erfcoach. De onafhankelijke begeleiders helpen boeren en tuinders met maatwerk in grote toekomstkeuzes, bijvoorbeeld op gebied van verduurzaming, bedrijfsopvolging of nieuwe verdienmodellen. Dit is een initiatief uit de agrarische sector en bedoeld vóór de agrarische sector.

www.boerenperspectiefoverijssel.nl

- **Boerennatuur Noordwest-Overijssel** is een van de drie agrarisch collectieven in Overijssel, die BoerenPerspectief opgestart hebben. Er zijn ruim 350 boeren lid. Het collectief stimuleert natuur-inclusieve landbouw en ondersteunt leden bij het aanvragen van subsidies voor beheermaatregelen. “Boerennatuur” is een belangrijke schakel tussen agrarisch ondernemers en de overheid.

www.boerennatuurnoordwestoverijssel.nl

‘Er ligt een belangrijke uitdaging om riet- en maairesten niet langer te beschouwen als afval’

Op weg naar een duurzame rietsector: Van restafval naar herbestemming

Het unieke landschap van Weerribben-Wieden vereist actief onderhoud. Rietsnijders spelen hierin een cruciale rol: in de winter oogsten zij riet voor biobased dakbedekking, waarbij droog rietafval met beperkte overlast wordt verbrand. In de zomer maaien zij als natuurbeheerders de hooilanden, waarna het maaisel in De Wieden wordt afgevoerd en in De Weerribben grotendeels verbrand. Zonder dit onderhoud zou het gebied veranderen in een moerasbos, wat niet past bij de Natura 2000-doelen. Onderhoud is dus noodzakelijk. Er ligt dan ook een belangrijke uitdaging om riet- en maairesten niet langer te beschouwen als afval, maar als waardevolle grondstof voor nieuwe toepassingen. In Steenwijkerland wordt gezocht naar milieuvriendelijke alternatieven in de vorm van strooisel, als bodemverbeteraar of bouw materiaal. De gemeente stimuleert ontwikkelingen als deze die zoveel méér betekenen dan milieuwinst alleen. Zo behouden we ook het exclusieve karakter van ons landschap en een gezonde boterham voor de circa 300 (parttime) rietsnijders. “Hoeders” van Weerribben-Wieden, die de identiteit van dit gebied met hart en ziel bewaken.

Rietsnijder Stefan Lok uit Belt-Schutsloot

INTERVIEW

BENNO HELLINGA
G. Hellinga BV

QUERCUS HANEKAMP
Boomkwekerij Hanekamp

Vruchtbare samenwerking: Weerribben potgrond

Wat houdt deze pilot in?

Benno: ‘Het zomermaaisel uit De Weerribben wordt geschikt gemaakt voor hergebruik. Zo maken we van rietafval een prachtig nieuw product. Het eindresultaat is hoogwaardige potgrond waarin geen veen (turf) meer zit. Dat is een biologisch proces dat drie jaar tijd vergt. Zolang duurt de pilot dus ook: in 2027 weten we al veel meer en kunnen we zien of deze werkwijze het gewenste effect heeft.’

Waarom potgrond zonder veen?

Quercus: ‘De tuinbouwsector zet zich in voor een toekomst zonder turf en zoekt naar andere opties voor potgrond, omdat de ontginning van veen enorm milieuvervuילend is. Voor de winning van turf, afkomstig uit veengebieden in de Baltische staten, worden eeuwenoude ecosystemen vernietigd en dat heeft rampzalige gevolgen voor het klimaat. Wereldwijd is de veenontginning verantwoordelijk voor 5 procent van de uitstoot van broeikasgassen, dat is méér dan de complete luchtvaart. Onze Weerribben potgrond zou dus een mooi, duurzaam alternatief voor turf kunnen zijn.’

Hoe werkt het in de praktijk?

Benno: ‘Voor het tweede seizoen doen zo’n zes tot acht riet-snijders mee. Zij verbranden de ruigte – het afval van geoogst zomerriet – bewust niet, maar brengen dit maaisel naar depots aan de verharde weg. Op verzamelplekken waar ze gemakkelijk bij kunnen komen. Vanaf daar vervoeren wij het naar de compostering van Hanekamp in Scheerwolde.’
Quercus: ‘We hebben op ons bedrijf ruimte gemaakt voor 1000 kuub zomermaaisel per jaar. Daar wordt het organisch materiaal opgeslagen en elke maand omgeschept. We moeten drie jaar wachten tot dat mengsel volledig is uitgerijpt. Hopelijk kunnen we het dan verwerken tot potgrond, voorzien van een biologisch keurmerk.’

‘Het zomermaaisel wordt geschikt gemaakt voor hergebruik’

Hoe zijn jullie op elkaars pad gekomen?

Benno: ‘Onze bedrijfsvisies passen bij elkaar. Hellinga streeft naar een circulaire groene wereld zonder reststromen. Duurzaamheid en milieuvriendelijke teelt zitten ook diepgeworteld in het familiebedrijf van Hanekamp. We werkten al samen, om de bodemvruchtbaarheid voor planten en bomen te verbeteren. Zo hebben we onderling FloraSoil ontwikkeld, een combinatie van volledig uitgerijpte compost en schone grond.’
Quercus: ‘Dat werkt en dan ga je verder kijken. Daaruit zou als een logisch gevolg de Weerribben potgrond kunnen ontstaan. We maken trouwens ook al hoogwaardige compost van slootmaaisel voor onder andere de perken in de gemeente Steenwijkerland.’

Lijkt de pilot kansrijk?

Benno: ‘Het is een spannend proces, want je hebt geduld nodig om te kijken hoe zich dit ontwikkelt. Eerste signalen lijken veelbelovend, al weten we pas eind 2026 wat de uitkomst is van het eerste seizoen. Potgrond is dan het ideale plaatje. Voor ons is dit sowieso een mooi product om mee proef te draaien; tussen dit rietmaaisel zit weinig tot geen vervuiling en ook het risico op exoten is hier klein.’
Quercus: ‘We moeten natuurlijk nog even afwachten, maar zelf heb ik er heel hoge verwachtingen van. Of het de oplossing is voor veenvrije tuingrond moet straks blijken, we weten al wél dat het super schoon is en we zien nu al een compostachtige substantie ontstaan. Dat was al onze eerste uitdaging: is rietmaaisel te composteren? Dat is gelukt, die hobbel is al genomen.’

IN HET KORT

- De pilot Weerribben potgrond is een initiatief van ondernemers met ondersteuning van overheden en natuurbeheerders in Steenwijkerland.
- Zomermaaisel afkomstig van het beheer van De Weerribben moet eerst drie jaar “rijpen” voordat het organisch materiaal is omgezet tot hoogwaardige compost en, uiteindelijk (hopelijk) potgrond.
- Met ingang van het seizoen 2024 wordt per seizoen maximaal 1000 kuub maaisel uit De Weerribben opgehaald en opgeslagen. Dat betekent dat de initiatiefnemers in 2027 hun eerste resultaten kunnen presenteren.
- De Weerribben potgrond is volledig circulair – uit “afval” wordt weer een nieuwe grondstof gemaakt – en duurzaam van karakter, omdat hiermee een milieuvriendelijk alternatief voor potgrond zonder turf ontstaat.
- Bij de afvoer van het rietmaaisel wordt CO₂ bespaard omdat die nagenoeg emissievrij plaatsvindt, met elektrisch vrachtransport of met auto’s die op HVO 100 diesel rijden (biobrandstof).
- Er wordt nu uitsluitend gewerkt met zomermaaisel. Het wintermaaisel bestaat grotendeels uit riet en kent een andere toepassing, namelijk als dakbedekking. Ook hier wordt een fijn restproduct uitgekamd, wat volgens de ondernemers in deze pilot ‘nog wel het onderzoeken waard is’.

Stel dat het experiment slaagt, wat is dan de volgende stap?

Quercus: ‘In de markt zetten. Interessant wordt het als Weerribben potgrond over een paar jaar in zakken bij de plaatselijke bouwmarkt en tuinzaak ligt, te koop voor het grote publiek. Maar het aan de man brengen is nog wel een traject van de lange adem.’
Benno: ‘De keten zo lokaal mogelijk houden, dus wat uit De Weerribben vrijkomt liefst ook in de omgeving van De Weerribben afzetten. De bedoeling is dat de verkoop van deze circulaire potgrond het grootste deel van de kosten dekt van het hele proces, van het afvoeren van maaisel tot aan het schap in de winkel.’

Hoe belangrijk is de subsidie voor jullie geweest?

Quercus: ‘Zonder subsidie was ons bedrijf hier niet zomaar ingedoken, dan is het financiële risico te groot. Maar nu zien we een heel grote kans dat het kán en dat is te danken aan de enorme betrokkenheid van alle partners; gemeente, provincie, Staatsbosbeheer, de rietsnijders. Die samenwerking is heel gaaf. Eerlijk gezegd zie ik als ondernemer niet vaak dat een gemeente zo meedenkt en oplossingsgericht is als Steenwijkerland. Haast vanuit een ondernemersgedachte. Deze gemeente steekt echt haar nek uit.’
Benno: ‘Na de opstartsubsidie moet Weerribben potgrond zichzelf kunnen bedruipen.’

INTERVIEW

PAUL SMITS

Veenmakers, onderdeel van Restore Carbon BV

(Nieuwe) Veenmakers: ‘Deze methode helpt het klimaat én de boeren verder’

Van maairesen nieuw veen maken, de bodemdaling tegengaan, bijdragen aan een beter klimaat en er misschien ook nog geld aan verdienen. Dat klinkt haast te mooi om waar te zijn. Maar in De Wieden is recent een pilot gestart met een baanbrekende methode die wel degelijk in al deze doelen wil voorzien. Plantenresten die vrijkomen bij het maaien van het natuurgebied worden onder de grondwaterspiegel geïnjecteerd in de veenbodem. Zo wordt CO₂ uit de lucht verwijderd en als koolstof “voor de eeuwigheid” opgeslagen. De techniek is inmiddels succesvol getest, vertelt directeur Paul Smits van Veenmakers, onderdeel van Restore Carbon BV.

Hoe werkt het precies?

‘Als veengrond droogvalt – door ontwatering of verlaging van het waterpeil – verliest het volume. De veenlaag klinkt in, oxideert en wordt steeds dunner. Dat proces veroorzaakt de uitstoot van broeikasgassen, zoals CO₂. Ons bedrijf heeft een innovatieve methode ontwikkeld om dat tegen te gaan: lokale plantenresten worden onder de grondwaterspiegel in de veenbodem geïnjecteerd. De methode is gepatenteerd.’

Wat los je hiermee op?

‘Door het organische restmateriaal in de bodem in te brengen, stimuleren we weer nieuwe veenvorming en zijn we in staat om koolstof langdurig op te slaan. We verwachten dat de bodemdaling hiermee kan worden afgeremd en de stevigheid van de grond kan worden vergroot. Dat betekent ook een enorme plus voor de landbouw.’

Waar loopt de pilot en hoe kwam die tot stand?

‘We zijn in december 2024 begonnen op een veenweideperceel dat grenst aan De Wieden; in een gebied van 10 bij 10 meter is nu 40 ton maaisel onder de grond gestopt. Natuurmonumenten

heeft de ruimte beschikbaar gesteld, de gemeente Steenwijkerland gaf toestemming en verstrekke ook de benodigde subsidie. Daar zijn we super blij mee, want daardoor hebben we de techniek met succes kunnen uittesten. De gemeente is ook een van de belangrijke partners in deze pilot, samen met Natuurmonumenten en een betrokken pachter. De pilot is uitgevoerd door een gespecialiseerd loonbedrijf.’

Hoe lijken de eerste resultaten?

‘Veelbelovend! In augustus 2025 hebben we een meting gedaan en daaruit blijkt dat er circa 10 ton CO₂ equivalenten zijn opgeslagen. Ter vergelijking: met de bewezen techniek van waterinfiltratiesystemen (WIS) wordt ook bodemdaling beperkt en broeikasgasuitstoot uit veenweidegebieden verminderd, maar onze manier heeft toch meer potentie. Met WIS hou je circa 1 tot 8 ton CO₂ per jaar uit 1 hectare grond vast. Wij kunnen met onze methode bijna 2000 ton onttrokken CO₂ per jaar opslaan in 1 hectare. Dat is een enorme klimaatwinst en nog goedkoper ook. Het lijkt erop dat de veenbodem door deze proef is verstevigd. Dat zorgt dat koeien en trekkers minder snel wegzakken in

het veen, waardoor het waterschap minder water hoeft weg te pompen. Deze techniek kan bodemdaling verminderen in de toekomst. Dit project heeft dan ook de mogelijkheid om zogenaamde “carbon credits” op te leveren.’

Wat kunnen we daarmee?

‘Carbon credits worden ook wel CO₂-certificaten genoemd: het zijn verhandelbare certificaten. Ondernemers kunnen ze kopen om zo broeikasgasuitstoot te verminderen. Met die investering ondersteunen zij klimaatprojecten zoals deze, waarin we nieuw veen maken. Zo wordt duurzaam ondernemen aantrekkelijker.’

Hoe nu verder?

‘Deze pilot toont al voorzichtig aan dat het injecteren van gebiedseigen maaisel een gunstig effect kan hebben op de klimaatdoelen waar we voor staan. In De Wieden denken we op jaarbasis circa 2000 ton (2 miljoen kg) CO₂ equivalenten te kunnen opslaan met lokaal maaisel, en heel veel nieuw veen te maken. Daarnaast verwachten we dat de proef bij kan dragen aan toekomstbestendige landbouw; wij geloven echt dat dit een innovatie is die zowel het klimaat als de boeren verder kan helpen. Al zal er meer onderzoek en langdurige observatie nodig

zijn om te bevestigen dat dit werkt. We weten nog onvoldoende van de draagkracht van het veen en of de bodemdaling volledig stopt. Met die kennis kunnen we de methode toepassen naast bestaande maatregelen (zoals WIS).

De volgende stap is opschaling, zodat méér boeren in veenweidegebieden hiermee hun gronden kunnen verbeteren én actief CO₂ uit de lucht halen. De samenwerking met overheden en natuurbeheerders bevalt ons erg goed, we kijken nu of we in een nog groter gebied nieuw veen kunnen maken.’

‘Wij geloven echt dat dit een innovatie is die zowel het klimaat als de boeren verder kan helpen’

Bermgras en rietsluiksel, het “groene goud” Bio-based bouwen met reststromen uit de natuur

Stel dat je bouwmaterialen gewoon uit de natuur zou kunnen halen en daardoor minder vervuilende productieprocessen nodig zijn? Dat is in een notendop de essentie van “bio-based bouwen”.

‘De grondstoffen van de toekomst wachten feitelijk gewoon langs de kant van de weg in ons buitengebied’

Niet alleen riet – als dakbedekking – is een goed voorbeeld van zo’n materiaal, ook het restafval dat vrijkomt na het maaien van riet, kan hiervoor worden ingezet. Bijvoorbeeld als natuurlijk isolatiemiddel, afkomstig uit de eigen regio.

Proef in spouwmuur

Dit is een duurzaam idee van Kok Isoleren. Het bedrijf uit Oldemarkt onderzoekt momenteel met subsidie van de gemeente de mogelijkheid van een proefopstelling. Het rietafval wordt eerst fijngemaakt en vervolgens in de spouwmuur van bestaande woningen geblazen. Zo moet dan een isolatielaag ontstaan die warmte vasthoudt, geluiddempend en ademend is. Als de toekomstige test positief uitpakt, zou het rietmaaisel een milieuvriendelijk alternatief kunnen zijn voor traditionele bouwmaterialen. Restmateriaal van riet wordt dan niet langer verbrand, maar gebruikt om onze huizen mee warm te houden.

Experimenten met maaisel

De gemeente Steenwijkerland juicht lokale initiatieven als deze van harte toe, omdat ze zorgen voor minder uitstoot, meer groene energie opleveren en reststromen uit de natuur slim benutten. Die doelstelling sluit ook naadloos aan op de visie van

Nationaal Park Weerribben-Wieden, om de landbouw en de natuur in dit gebied een duurzame toekomst te bieden. In deze regio wordt al veelvuldig geëxperimenteerd, om van maaisel uit het natuurgebied nieuwe producten te maken. Ook biomassa, afkomstig van het gemaaid, gegraven en geschraapte land in Weerribben-Wieden, wordt door boeren in de omgeving gebruikt als bodemverbeteraar op landbouwgrond. Het gaat dan met name om maaisel van riet, hooiland en kragge.

Het “groene goud”

De grondstoffen van de toekomst wachten feitelijk gewoon langs de kant van de weg in ons buitengebied: gemaaid bermgras en achtergebleven rietsluiksel. Natuurafval dat letterlijk voor het oprapen ligt en waarvan nieuwe producten kunnen worden gemaakt. Alledaagse voorwerpen van eierdoosjes tot stoelen, of bouw- en isolatiematerialen. Ook het opwekken van groen gas is een van de mogelijkheden. Dit nieuwe “groene goud” is ruim voorhanden in onze regio en draagt een mooie belofte in zich. Want als we natuurafval kunnen gaan gebruiken, in plaats van het af te voeren en te verbranden, scheelt dat fors in de kosten én dragen we bij aan een sluitende kringloop.

Lekkers uit de Kop:

Merk voor (h)eerlijke streekproducten

Het was eind 2022 een van de eerste initiatieven die profiteerden van de startsubsidie Vitaal Platteland: Lekkers uit de Kop. Een smakelijke verzamelnaam voor (h)eerlijke streekproducten uit de regio Weerribben-Wieden die de afstand “tussen grond en mond” verkleinen. Want wat lokaal wordt geproduceerd én geconsumeerd vermindert de impact op het milieu. “We” hebben veel in eigen huis. Een aanbod streekgoed dat hard op weg is om uit te groeien tot een stevig merk. Vanuit de Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden vertellen aanjager Fred Postma en projectleider duurzaamheid en economie Sharon Jagt over de opmars van al dat lekkers.

INTERVIEW

FRED POSTMA

Aanjager

Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden

SHARON JAGT

Projectleider duurzaamheid en economie

Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden

‘Samen vertellen ze de mooiste verhalen over dit gebied’

Hoe is dit project van de grond gekomen?

Fred: ‘In mijn vorige woonplaats kende ik het fenomeen streekproduct al goed. Maar toen ik naar Steenwijkerland verhuisde, miste ik een dergelijk aanbod. Ik ben in dat gat gesprongen, ook omdat ik het erg leuk vind om ondernemers enthousiast te maken en te laten samenwerken. Daar spinnen alle partijen garen bij.’

Sharon: ‘Er werd al wel veel gemaakt in deze regio, maar het was niet altijd even goed vindbaar. Sinds er een platform aan verbonden is horen al die afzonderlijke producten ook echt bij elkaar en vertellen ze samen de mooiste verhalen over dit gebied. Met elkaar hebben we de marketing opgepakt en “Lekkers” opgetuigd. Fred is meer de man van de voorkant, ik zorg dat de financiën op orde zijn en houd de visie in de gaten.’

Waarom is “Lekkers” een succes?

Fred: ‘Het samenwerkingsverband, in de eerste plaats. Als ondernemers op eigen houtje streekproducten gaan vermarkten kost dat veel tijd, kennis en geld. Maar door samen de schouders te zetten onder een merk, genereer je ook meer verkoop. Daarmee draagt Lekkers uit de Kop bij aan de lokale economie. Het kwam bovendien op een goed moment uit de startblokken; we zien een nog steeds groeiende, maatschappelijke interesse in producten van eigen bodem. Duurzaamheid is het trefwoord; het gaat om voedsel met een goede kwaliteit dat dichtbij huis wordt geproduceerd, met weinig tot geen transport tot ons bord.’

Sharon: ‘Dit project scoort op alle punten die we als Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden belangrijk vinden: natuur, leefbaarheid en economie. Lekkers uit de Kop versterkt de band met je eigen leefomgeving en maakt mensen beter bewust van waar hun voedsel vandaan komt. In ons buitengebied is dat besef weliswaar vaak al groter dan in de Randstad, toch weet ook hier niet iedereen hoe kaas of honing precies wordt gemaakt. Dit platform past ook bij onze organisatie; bezoekers maken kennis met de producten en leren zo ook dit gebied goed kennen.’

Welke producten worden er inmiddels verkocht?

Sharon: ‘Kaas, melk, boter, noten, jam, brood, koek, pannenkoekenmeel, honing, biologisch vlees, vis, bier, azijn, sapjes, ijs.’

Fred: ‘Het is een groeidiamant; Lekkers uit de Kop kan enorm uitgroeien, zeker als het merk meer bekendheid krijgt en steeds meer ondernemers inhaken.’

Hoe belangrijk was de subsidie van de gemeente?

Fred: ‘Heel belangrijk voor de promotie van het platform en de bedrijven; een aantal ondernemers is pas net begonnen en moet nog werken aan de klandizie. Met het startbudget konden we leden werven, activiteiten organiseren, ondernemers met pr-plannen helpen, onderlinge relaties tussen de producenten versterken en het project uitdragen bij plaatselijke winkels en de lokale horeca.’

Sharon: ‘De subsidie draagt bij aan de continuïteit en visie voor de lange termijn: waar werken we naar toe met z’n allen? Het klinkt simpel: je zet een groepje mensen bij elkaar die streekproducten verkopen, plakt er een logootje op en verkopen maar. Maar er komt veel werk bij kijken, de distributie is best ingewikkeld en je hebt startkapitaal nodig om dingen op poten te zetten.’

Hoe ziet de toekomst van Lekkers uit de Kop eruit?

Sharon: ‘Het project zit in een stijgende lijn, maar we hebben nog meer tijd nodig. Dankzij de recente LEADER-subsidie kunnen we dit samenwerkingsverband verder uitbreiden en verbeteren. We hebben al wat concrete plannen voor de komende jaren. Het einddoel is wat mij betreft dat het merk bekendheid in de regio krijgt en dat mensen weten waar ze terecht kunnen.’

Fred: ‘We zorgen dat het “Lekkers” steeds meer op de kaart komt te staan. Ook letterlijk, op de menukaart. Ik hoop dat meer partners zich zullen aansluiten. We merken dat gasten het prachtig vinden, het leeft enorm en dankzij de nieuwe subsidie is er ook geld om meer mankracht in te huren. Daarmee zetten we Lekkers uit de Kop stevig in de markt tot het merk zichzelf kan bedruipen. Het moet een begrip worden, dan is onze missie geslaagd.’

IN HET KORT

- Streekproductenmerk “Lekkers uit de Kop” is een succesvol groeimodel. Het samenwerkingsverband is eind 2022 opgericht met een subsidie van de gemeente uit het Programma Vitaal Platteland. Het gaat om een vernieuwend en verbindend initiatief dat de natuurlijke omgeving en de agrarische sector van Steenwijkerland versterkt.
- In 2025 bestaat het platform “Lekkers uit de Kop” uit circa 25 ambachtelijke producenten in de regio Weerribben-Wieden, en hebben zich nog eens 15 potentiële nieuwkomers aangemeld.
- Met de recent ontvangen LEADER-subsidie kan dit project verder worden verbeterd en uitgebreid. Het doel is een bekend – en beproefd! – merk neer te zetten. Te beginnen met extra PR op de site en social media.
- Plannen voor 2026 zijn onder meer de opzet van Smaak-fietsroutes langs verschillende producenten en arrangementen met B&B's in Steenwijkerland. Er komt een marketing-toolkit voor deelnemers om hun product beter te presenteren. Verder wordt gewerkt aan streekmaaltijden en picknicks in de regio en een eigen receptenboek, in samenwerking met het Horeca College Weerribben-Wieden.
- Inmiddels zijn er ook 'Lekkers uit de Kop' kerstpakketten en relatiegeschenken.
- www.npweerribbenwieden.nl/streekproducten

INTERVIEW

DEBBY KARS

Boerin schapenhouderij en zoogkoeien

Deelnemer van het eerste uur: Debby Kars, Jonenpad Hoeve

Vlakbij het voet- en fietsveer van Jonen, in het groene achterland van Blokzijl, woont en werkt Debby Kars. Al sinds de start van “Lekkers uit de Kop” doet deze gepassioneerde jonge boerin mee met haar schapenhouderij en zoogkoeien, en levert ze eigen producten van de Jonenpad Hoeve.

Waarom ben je ingehaakt?

‘Ik werd benaderd door Fred Postma en was meteen enthousiast. Vanaf 2019 boer ik op deze locatie en als platform kan “Lekkers uit de Kop” mij wat meer naamsbekendheid geven, dacht ik. Bovendien kan ik de vele toeristen die hier langskomen laten zien wat er zoal te koop is in de buurt. Dat we met een groeiende groep producenten samenwerken vind ik een voordeel en ook heel inspirerend.’

Wat delen jullie?

‘We zijn allemaal op onze eigen manier bezig, maar wel in hetzelfde mooie gebied. Met de leden onderling organiseren we geregeld een “kijkje in de keuken”, dan komen we bij elkaar op bezoek. Dat is heel gezellig, maar er worden ook praktische ervaringen uitgewisseld, je doet nieuwe ideeën op. Hoe doet een ander het? Zouden we kunnen samenwerken? Dat levert leuke contacten op.’

Wat produceer je?

‘Lamsvlees en rundvlees van Lakenvelders. Naast de boerderij heb ik ook een eigen theetuin en de dieren grazen hier gewoon

buiten. Dat maakt een bezoek ook echt tot een beleving. Ik geloof in dierenwelzijn, duurzaamheid en ambachtelijke landbouw en laat anderen graag meegenieten van het boerenleven. Gasten waarderen dat en ik vind het leuk om erover te vertellen. In de kleine boerderijwinkel aan de weg (24-uurs zelfbediening) verkoop ik het vlees, maar ook verse eieren en andere streekproducten. Ik verkoop ook veel op bestelling. Het vlees staat op het menu van Kaatje bij de Sluis en ligt in de koeling bij de Coop supermarkt in Blokzijl.’

Krijg je meer aanloop door je deelname?

‘Dat merk ik nog niet direct, hoewel het wel druk is. Maar ik ben dan ook vrij actief op sociale media. Samen met enkele leden en iemand van de gemeente zit ik in het kernteam van “Lekkers uit de Kop” en denk vanuit die positie ook mee over onze bijdrage aan markten en braderieën of hoe we onze zichtbaarheid verder kunnen vergroten. Mijn ervaring is dat mensen wel graag lokaal willen eten, maar nog niet altijd weten waar ze terecht kunnen. We moeten dus nog meer naar buiten treden, zoiets heeft tijd nodig.’

‘We zijn allemaal op onze eigen manier bezig, maar wel in hetzelfde mooie gebied’

‘Als een lopend vuurtje door de regio’

De deelfiets:

Succesverhaal zonder grenzen

Als eerste plattelandsgemeente in Nederland lanceerde Steenwijkerland in 2022 de elektrische deelfiets. Een cruciaal puzzelstukje in publieke mobiliteit. Kansrijk voor de groei van meerdaags duurzaam toerisme in onze regio én aanvullend op het openbaar vervoer voor inwoners en forenzen. Die fiets nam een vlucht. Wat begon als proef binnen eigen gemeentegrenzen schaaft per seizoen razendsnel op en verspreidt zich nu als een lopend vuurtje door Noordwest-Overijssel, Zuidwest-Drenthe en de Noordoostpolder. Een succesverhaal zonder grenzen, dat ook gemeentelijk projectleider Frans Hamstra aangenaam heeft verrast.

INTERVIEW

FRANS HAMSTRA
Projectleider gemeente Steenwijkerland

‘Steenwijkerland is de eerste gemeente in het land die dit in het buitengebied heeft uitgerold’

Wat is het doel van de deelfiets?

‘De bereikbaarheid van de regio vergroten voor wie er komen, wonen en werken. Het uitgangspunt bij de start was: toeristen spreiden en verleiden. De deelfiets als mooie aanvulling – en soms een alternatief – voor het openbaar vervoer in onze gemeente. We nodigden gasten uit om dit gebied vooral fietsend, wandelend en varend te verkennen. Dat gebeurde ook. Maar gaandeweg bleek dat ook steeds meer inwoners de deelfiets gebruikten.’

Hoe verklaar je het succes?

‘Dit is een typisch voorbeeld van “learning by doing”. Geen project dat eerst kostbaar vooronderzoek vergde. Aanvankelijk werd gestuurd op recreatie en toerisme, als meest kansrijke mogelijkheid. Nu zie je, al werkend, de doorontwikkeling van de deelfiets als meer algemeen middel om makkelijk, snel en betaalbaar te reizen. Natuurlijk hoopten we daarop en in de praktijk lukt het. Dat is het mooie. Iedereen die de app heeft gedownload kan de deelfiets pakken. Dit past ook in een maatschappelijke ontwikkeling waarin deelmobiliteit steeds meer gangbaar en geaccepteerd wordt.’

Wat laat de gebruikersenquête zien?

‘Er zijn al drie enquêtes geweest en daarin zien we een duidelijk patroon: de grootste groep gebruikers pakt ‘m voor de natuurbeleving en we zien een stijgende trend in gebruik als aanvulling op het ov. Het is de bevestiging van ons hoofddoel. Je zag de deelfiets wel vaker opduiken in dichtbevolkt stedelijk gebied, maar Steenwijkerland is de eerste gemeente in het land die dit in het buitengebied heeft uitgerold. Met een pilot van deze omvang op gebied van deelmobiliteit heeft de gemeente echt haar nek uitgestoken. Uit de enquêtes blijkt ook een brede spreiding qua leeftijd en de vraag van gebruikers om meer hubs op nieuwe, specifieke locaties. Hoe meer data we in de toekomst hebben, hoe meer gericht we kunnen inspelen op die behoefte.’

IN HET KORT

- Het deelfietsenproject is uitgegroeid tot Nederlands grootste, aaneengesloten netwerk in landelijk gebied en breidt zich nog steeds verder uit binnen en buiten de gemeentegrenzen van Steenwijkerland.
- Er zijn nu 27 hubs met meer dan 150 e-bikes, verspreid over vijf gemeenten; behalve Steenwijkerland zijn dat Westerveld, Noord-oostpolder, Zwartewaterland en Meppel. De provincies Overijssel, Drenthe en Flevoland doen mee. Met ingang van 2026 neemt ook de gemeente Staphorst deel en wordt het aantal fietsen uitgebreid tot 200. Er zijn dan in totaal meer dan 40 hubs. Veel locaties bevinden zich bij parkeerplaatsen, bushaltes of stations zodat je eenvoudig kunt overstappen. Soms ook in de buurt van dorpshuizen of recreatieve bestemmingen.
- Zo werkt het: download de app van “Deelfiets Nederland”, maak een account aan en op een hub: PAK’M, ontgrendel en fiets weg. Vooraf reserveren kan ook. Op je eindbestemming kun je de fiets weer inleveren en afmelden op de dichtstbijzijnde hub. Arbeidsontwikkelbedrijf NoordWestGroep verzorgt het onderhoud van de fietsen, (her)verdeelt ze over de locaties en zorgt dat alle e-bikes optimaal beschikbaar en gebruiksklaar zijn.
- Het aantal ritten (gemeten tussen 1 januari tot en met 30 september) stijgt aanmerkelijk: in 2024 noteerden we er 4565, in 2025 ging het om 7402 ritten, een stijging van 62 procent.
- www.pakm.nu

In hoeverre draagt de deelfiets bij aan duurzame mobiliteit?

‘Het gebruik is in 2025 met ruim 60 procent gestegen ten opzichte van dezelfde periode in het jaar ervoor. Cijfers bewijzen dat het niet om een toevalstreffer gaat, maar dat de deelfiets in een – kennelijk groeiende – behoefte voorziet. Daarmee hebben we, als eerste regio in het buitengebied, aangetoond dat deze vorm van vervoer een belangrijke functie heeft. De deelfiets is duidelijk een aanvulling en een onderdeel van de puzzel in de publieke mobiliteit. Hij bestaat als volwassen waarde in het vervoersaanbod van trein, bus, het vrijwilligersvervoer of de regiotaxi.’

Welke ontwikkeling zit er nog in?

‘Er is groeipotentie, waarbij we bewust over provincie- en gemeentegrenzen heen kijken. De (toeristische) samenwerking sluit goed aan op de visie van de Regiodeal Zwolle, die dit project financieel mogelijk heeft gemaakt. Formeel stopt de pilot eind 2025, maar dankzij een nieuwe impuls vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de provincie Overijssel kunnen

‘Het doel van PAK’M: het buitengebied beter bereikbaar maken’

we de komende twee jaar verder uitbreiden en meer logische verbindingen maken.

Onze wens voor de toekomst is de gebruikers- en inkomensstroom te verhogen. We zien een vervolg in de deelname van nieuwe partners, zoals Defensie die nu ook hubs met zestien deelfietsen heeft op en rond het kazerneterrein in Havelte. Militairen pakken ‘m even voor een boodschap of een biertje in een omliggend dorp. Ook met de Business Club Steenwijkerland zijn we in gesprek over hubs die bijdragen aan een betere bereikbaarheid van industrieterreinen. Zo zijn er zoveel voorbeelden: Staatsbosbeheer kan de deelfiets actief promoten bij klanten, de gemeente kan eigen personeel faciliteren met deelfietsen. Hoe meer bedrijven, organisaties en andere partners inhaken, hoe uitgebreider het netwerk wordt.

De deelfiets is – zeker voorlopig – geen commercieel verdienmodel, er zal financiële overheidssteun nodig blijven; bussen

en treinen draaien tenslotte ook niet volledig zelfstandig. Maar onze deelfiets is wél een begrip geworden. De deelfiets heeft een maatschappelijk karakter. Met een beperkte bijdrage van de overheid en inkomsten uit gebruik bereiken wij het doel van PAK’M: het buitengebied beter bereikbaar en leefbaar maken met een laagdrempelig, duurzaam en flexibel vervoersmiddel.’

‘Feitelijk zetten we het oude werk van de turfstekers voort’

INTERVIEW

ROSALIE MARTENS

Boswachter Natuurmonumenten

Weerribben-Wieden: Samen unieke natuurwaarden koesteren

De regio Weerribben-Wieden heeft een bijzondere voorbeeldfunctie in Nederland als het gaat om klimaat- en natuuropgaven. Het is tenslotte een Natura 2000-gebied waarin ook wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De uitdagingen waar we voor staan vragen dan ook om gebiedsgericht maatwerk. Voortdurend menselijk ingrijpen is nodig om alle waardevolle landschapstypen – en dus ook de kwetsbare soorten flora en fauna – te behouden. Natuurbeheerders nemen hierin de regie, geholpen door honderden pachters en aannemers in het veld. Boswachter Rosalie Martens van Natuurmonumenten vertelt hoe zij samen zorgen dat deze streek vitaal en leefbaar blijft.

Wat is er aan de hand in Weerribben-Wieden?

‘Ons gebied staat onder druk door de grote natuur- en klimaatopgaven die van buitenaf worden opgelegd. Ingrepen zijn nodig om de CO₂- en stikstofuitstoot te verminderen. Als Natuurmonumenten (beheer De Wieden) en Staatsbosbeheer (beheer De Weerribben) voeren we daarom herstelmaatregelen uit. Er worden trek (of pet)gaten gegraven, sloten en greppels, we schrapen rietlandpercelen, vormen bos om tot hooiland. Alles met één hoofddoel: om de verschillende stadia van het laagveen – van open water tot moerasbos – voldoende kansen te geven. Ons nationaal park bestaat bij de gratie van die afwisseling, dát is ook de dynamiek van dit gebied. Elk stadium kent bijzondere, soms zeer zeldzame planten en dieren.’

Hoe belangrijk is samenwerking?

‘Pure noodzaak. Dit is altijd, door de eeuwen heen, een door mensenhanden gevormd gebied geweest en veel autochtone bewoners weten dat nog van hun voorouders. Feitelijk zetten we het oude werk van de turfstekers voort, die al vanaf de 16de eeuw door de verving onbewust hebben gezorgd voor een uniek en karakteristiek landschap, met veel variatie tussen water en land. Een landschap dat in zo'n 150 jaar tijd is ontstaan en de meeste biodiversiteit geeft, met ontzettend veel bijzondere soorten planten en dieren. Maar doen we niks, dan holt de kwaliteit achteruit en verliezen we veel van die soorten. Het is dus alle hens aan dek om dat wenselijke beeld te behouden. Daarvoor hebben we veel handen nodig; van pachters,

‘Als unieke soorten hier, uit Weerribben-Wieden verdwijnen, zijn we ze in heel Nederland kwijt’

rietsnijders die ook natuurbeheerders zijn geworden. Alle hooilanden moeten worden gemaaid, alle trekgraten gegraven, dus werken veel lokale aannemers het jaar rond voor ons. Ook met onze collega's van Staatsbosbeheer is er uiteraard veel afstemming; we werken nauw samen in Nationaal Park Weerribben-Wieden en hebben dezelfde doelstelling.’

Waar leidt die samenwerking toe?

‘Tot een vitaal en leefbaar gebied om in te leven, werken en recreëren. Vergeet niet: de aannemers en pachters in ons gebied beschikken over een enorme veldkennis, ze kennen elke slappe plek in het perceel. Al die partners zijn hier geboren en getogen, en ook hun kinderen rijden weer mee op de trekker, dat is mooi om te zien. De kwaliteit van hun beheer is ook goed, dat komt omdat ze passie voor dit gebied voelen. Hun eigen streek. Zij koesteren Weerribben-Wieden dat hen, al generaties lang, aan het hart gaat.’

Wat is de rol van de gemeente hierbij?

‘Onze pachters en aannemers staan letterlijk met de voeten in het veen, de gemeente is meer op afstand betrokken maar staat hier enorm voor open. Samen kijken we naar mogelijkheden om de natuurwaarden op een hoger niveau te brengen, bijvoorbeeld met alternatieven om rietafval niet langer te verbranden, maar te hergebruiken. In dit soort zaken is de gemeente een goede en belangrijke partner voor ons, om financiële middelen te genereren, te lobbyen en om de boel – ook politiek – op gang te krijgen.’

Wat is de meerwaarde voor dit gebied?

‘De impact van onze ingrepen in het land is best groot. Sinds in 2017 het Natura 2000-beheerplan is gemaakt, is er budget en zijn we bezig met een inhaalslag om niet nog meer soorten kwijt te raken. De maatregelen die we nemen lijken soms erg rigoureuus voor het grote publiek, daar moet je wel even “doorheen” kijken. Ik vind dat we ook goed moeten uitleggen waarom we doen wat we doen, dat dit werk ten goede komt aan het hele gebied. Als je hier zelf woont neem je je leefomgeving vaak voor lief. Dan zie je niet altijd meer hoe uitzonderlijk dit laagveengebied is,

dat het zelfs op wereldniveau unieke waarden heeft. Bekend is de grote vuurvlied. Maar we hebben hier ook plantensoorten die op blauw grasland en trilveen voorkomen en in ons land zeldzaam zijn geworden. Zoals plat blaasjeskruid, Spaanse ruiter, kleine zonnedauw, blonde zegge. Als het hier, uit Weerribben-Wieden verdwijnt, zijn we het in heel Nederland kwijt.’

Is er begrip vanuit de samenleving?

‘Dat denk ik wel, zeker als je vertelt wat we doen, en waarom dat noodzakelijk is. Bijvoorbeeld dat niet alles gemaaid wordt, maar dat er randen blijven staan als vluchtplaats voor insecten. Die vorm van natuurbeheer is nu ook algemeen maatschappelijk bekend en geaccepteerd. Het is goed om de mensen in het gebied te betrekken. Zodat we de opgaven samen het hoofd kunnen bieden. Er wonen ook ontzettend veel vrijwilligers van Natuurmonumenten in dit gebied die zich sterk betrokken voelen. We lichten dorpsbewoners in als we bezig zijn met grote projecten zoals het graven van de trekgraten. We organiseren een inloopavond of verspreiden een nieuwsbrief, zorgen voor een contactpersoon. Zo proberen we het goede verhaal te vertellen, het grotere gedachtengoed dat daarachter zit: dat we de natuur nodig hebben om te leven, maar in een gebied als Weerribben-Wieden ook te maken hebben met persoonlijke en economische belangen omdat er brood op de plank moet komen. De samenwerking met boeren, aannemers, pachters en andere inwoners is dus niet alleen vereist, maar leidt ook tot een gezonder natuurgebied, en dus een gezonder leven.’

IN HET KORT

- Nationaal Park Weerribben-Wieden ligt in de gemeente Steenwijkerland en is met ruim 10.000 hectare het grootste aaneengesloten laagveenmoeras van Noordwest-Europa. Het is bovendien het enige Nederlandse nationaal park met een Europees diploma voor “excellent natuurbeheer”.
- De twee grote beheerders zijn de Vereniging Natuurmonumenten (6.300 hectare in De Wieden) en Staatsbosbeheer (3.500 hectare in De Weerribben).
- Daarnaast telt het totale gebied nog een paar honderd particuliere grondpachters (zoals boeren en rietsnijders) die meewerken aan natuurbeheer en de vitaliteit van de streek.
- Stichting Nationaal Park Weerribben-Wieden is het samenwerkingsverband tussen de gebiedspartners: naast Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten zijn dat de gemeente Steenwijkerland, Koninklijke Horeca Nederland, Business Club Steenwijkerland, LTO Noord, Platform Duurzame Ambachten, belangenverenigingen van rietelers en inwoners. Die partners werken samen aan oplossingen voor de complexe natuur- en klimaatopgaven in het gebied. Voorop staat een gezonde balans tussen ecologie, economie en leefbaarheid.
- www.npweerribbenwieden.nl

De koplopers:

Maatwerk voor boer, natuur en platteland

Ons land staat voor ingrijpende opgaven op gebied van natuur, stikstof, klimaat en waterkwaliteit. In het gebied Weerribben-Wieden zijn die uitdagingen zo complex, dat meerdere overheden en ondernemers samen aan op maat gesneden oplossingen werken. Met deze streek als proeftuin. Boeren zijn uitgenodigd om actief mee te denken over kansen en innovaties voor een zekere toekomst in Steenwijkerland. Dat heeft geleid tot bijzondere gebiedsprocessen. Met drie koplopers die een voorbeeldfunctie hebben en laten zien dat het kán: in de Baarlingerpolder, Blokzijl en Polder Giethoorn. Er is nog veel werk in uitvoering, maar de boeren in dit gebied, die vaak ook naaste burens zijn, werken samen aan een nieuw perspectief. Niet alleen voor hun eigen bedrijf, ook voor de natuur en het platteland.

Koploper: Baarlingerpolder

‘Je kunt zitten wachten tot de overheid iets doet, of zelf aan de lat gaan staan’

De Baarlingerpolder is een veenweidegebied in Steenwijkerland en ligt tussen het Natura 2000-gebied Weerribben-Wieden en de oude zeedijk, tegen de Noordoostpolder aan. Janke Kloosterman omschrijft zichzelf als “kansenvkenner” in de opgaven die hier liggen. Als adviseur gebiedsprocessen is ze nauw betrokken bij de agrarisch ondernemers in de Baarlingerpolder. Ook voormalig LTO Steenwijkerland-bestuurder Sander Pereboom weet hoe “de hazen” lopen. Deze twee kartrekkers doen een boekje open over het succes van de eerste koplopers.

De Baarlingerpolder heeft een nieuw “totaalplaatje” voor het gebied. Hoe komt zoiets tot stand?

Janke: ‘Het doel van zo’n gebiedsproces is dat boeren hun eigen toekomst vormgeven en weer een stip op de horizon hebben. In het begin hadden we negen melkveehouders, van klein tot groot, elk met hun eigen verhaal en ideaalbeeld. Ga daar maar eens soep van koken! Dat valt niet mee. Maar het grote voordeel van de groep is: deze boeren sluiten hun ogen niet voor veranderingen die op hun pad komen. De maatschappij vraagt veel van ze aan de rand van Natura2000, in het veenweidegebied, met het stikstofverhaal. Daar moeten ze wat mee. Dát besef is er. Je kunt zitten wachten tot de overheid iets doet, of zelf aan de lat gaan staan. Zij kozen voor het laatste.’

Wat levert dit gebiedsproces op?

Janke: ‘Je hebt met elkaar een “gentlemen’s agreement” nodig om verder te komen. Want je rakelt wel wat op en als het om grondposities gaat, om je bestaansrecht, ben je ergens ook concurrenten. In dit proces draait alles om ruimte. En grond is emotie. Daarom is het goed dat wij hier als twee onafhankelijke mensen naar kijken die geen belang in het gebied hebben. De samenwerking heeft geleid tot een “verkenning” die in december 2024 is opgeleverd. Daarin staan centraal het behalen van

stikstofemissiereductie en klimaatopgaven van de landbouw, verhogen van de biodiversiteit, versterken van de groenblauwe dooradering en opwekking van duurzame energie. Het plan voorziet in concrete oplossingen, terwijl tegelijkertijd het agrarische perspectief wordt behouden. Dankzij de intensieve samenwerking worden meerdere uitdagingen tegelijk opgepakt in een pakket aan maatregelen.’ (zie kader)

Wat is voor dit gebied belangrijk?

Sander: ‘Er zijn maatregelen nodig om stikstofneerslag te verminderen, bodemdaling tegen te gaan, de CO₂-uitstoot te verlagen en natuur en biodiversiteit meer ruimte te geven. Door samenwerking en innovatie kunnen belangrijke doelen worden gehaald, maar wel op zo’n manier dat niemand van de agrariërs er op achteruit gaat. De voorwaarde die boeren vanaf de start hebben gesteld is: als we dit doen moet niet een van ons er minder van worden. Niemand valt buiten de boot. Bovendien moet er wel een realistisch verdienmodel blijven voor de toekomst van het boerenbedrijf.’

Wat is daarvoor nodig?

Sander: ‘In de eerste plaats in versneld tempo over je eigen bedrijf nadenken. Nieuwe verbindingen leggen, zien dat bedreigingen

‘Je hebt met elkaar een “gentlemen’s agreement” nodig om verder te komen’

UITDAGINGEN EN OPLOSSINGEN IN DE BAARLINGERPOLDER

1 Inkrimping van de veestapel: door beëindiging van een bedrijf en verplaatsing van twee wordt het aantal koeien in de Baarlingerpolder met 600 tot 700 verminderd. Dit draagt bij aan stikstofreductie en geeft de mogelijkheid tot extensivering.	door het herinrichten van sloten en aangepast onderhoud worden slootkanten verrijkt, wat de flora en fauna ten goede komt.	Zo beperken we bodemdaling en CO ₂ -uitstoot, zonder dat vruchtbare landbouwronden aan de dijk verloren gaan.
2 Kavelruil: vrijgekomen gronden worden herverdeeld voor efficiëntere bedrijfsvoering en een extensievere bedrijfsontwikkeling en Aanvalsplan Grutto.	4 Biodiversiteit/weidevogelbeheer: grenzend aan De Weerribben wordt 120 hectare land met extensief landbouwbeheer en een natere waterhuishouding ingericht als geschikt leefgebied voor weidevogels, zoals de grutto.	6 Mono-mestvergisting: drie bedrijven ontwikkelen mono-mestvergisters voor de productie van groengas.
3 Biodiversiteit/Groenblauwe dooradering:	5 Waterbeheer: maatwerk voor peilvakken volgens het principe Hoog Als het Kan, Laag Als het Moet (afgekort HAKLAM).	7 Zonnepark: op minder vruchtbare gronden nabij natuurgebieden komt een zonnepark. De opbrengsten daarvan compenseren landbouwverliezen en kunnen andere natuurmaatregelen financieren.

óók weer kansen opleveren. Kortom: in oplossingen denken. Onze rol daarin is zorgen dat alle informatie voorhanden is, boeren de juiste vragen stellen en een eerlijk beeld schetsen. Nu de verkenning op tafel ligt, is de overheid aan zet. Er zijn vergunningen nodig voor dit gebied, maar dan loop je weer tegen politiek-bestuurlijke hobbels aan. Dat is een spanningsveld.’
Janke: ‘Boeren wilden zélf aan de slag en hebben een plan van aanpak geschreven. Proactief, anders word je “geofferd”. Om alle opgaven een plek te geven maak je een belangrijke ruimtelijke puzzel in het gebied. Dan komt het als geroepen dat een bedrijf wil verplaatsen, dat geeft natuurlijk lucht in een kavelruilproces. Met de tijdelijke grondopkoop heeft de provincie een sleutelrol gespeeld; het is een manier om deze percelen – en dus de ruimte – te behouden voor de blijvers.’

Hoe belangrijk is de steun van de gemeente?

Janke: ‘Heel belangrijk! Zonder de kennis, hulp en proactieve houding van de betrokken gemeentebesturen waren we niet zover gekomen. We staan naast elkaar in deze pilot en doen de zoektocht samen, dat is prettig werken. De gemeente heeft eerst op gepaste afstand de pilot gevolgd. Na verschillende keren gebruik te hebben gemaakt van de kennis van de gemeentemedewerkers, was het een logisch vervolg voor de boeren om te vragen of ze deelnemer wilden worden van de werkgroep. Ze helpen ons de juiste stappen te zetten richting de provincie en het Rijk. Het idee en initiatief voor het organiseren van het Symposium ‘Overijssels Platteland Vooruit’ kwam van de gemeente, dat was strategisch een goede zet voor de boeren om op te schalen. Zelf was ons dat nooit gelukt. Als iedereen doet waar-ie goed in is, dan krijg je een goed werkend team.’

Hoe nu verder?

Sander: ‘Onze boeren staan startklaar. “Kunnen we nu eindelijk wat gaan dóen?” vragen ze. Die willen snel, graag voor het volgende groeiseizoen aan de slag. Ze lopen op kop, maar de overheid kan niet net zo snel mee schakelen. We hebben in deze regio geluk met een wethouder en gedeputeerde die de schouders eronder zetten, maar zij bepalen niet als enigen wat wel of niet kan.’
Janke: ‘Dit is een oefening in geduld. Iedereen doet z’n stinkende best en de boeren zijn echte kanjers! Maar de voortgang hapert zo nu en dan, omdat het beleid nog niet klaar is voor de scenario’s die nu zijn bedacht. Je moet door de huidige hokjes heen breken, anders kom je niet tot iets nieuws. Als je doet wat je altijd deed, krijg je wat je altijd kreeg.’

Wat hebben jullie hiervan geleerd?

Janke: ‘Dit zijn taaie processen van de lange adem, en dat is logisch. Als het simpel was, deed iedereen het wel. Bedenk: je doet dit als koploper ook voor ’t eerst met z’n allen, een volgend proces zal daarom sneller kunnen. Boeren zijn lang gewend geweest om solo te ondernemen, nu zie je dat je elkaar nodig hebt voor een aantal ruimtelijke opgaven. Deze agrariërs vinden elkaar in gezamenlijke problemen en oplossingen en hun koers kan ook een uitrol zijn voor volgende boeren. Ondernemers zijn gewend om risico’s te nemen, overheden opereren voorzichtig, die willen eerst honderd procent juridische zekerheid. Maar uiteindelijk kom je heel ver als je elkaar blijft vasthouden.’

Koploper

Wie: LISA DROGT-HAARMAN (28)

Wat: melkveebedrijf met 320 koeien en bijbehorend jongvee

Waar: op 110 hectare in de Baarlingerpolder

‘Niet ieder voor zich, maar allen voor één’

‘We runnen een familiebedrijf aan de rand van De Weerribben. Mijn opa en oma zijn hier begonnen, nu ben ik mede-eigenaar. Qua schaal hebben we een behoorlijk intensief bedrijf waar je kritisch naar kunt kijken, met oog op de opgaven in het Natura 2000-gebied. Er komt veel op ons af. Dat realiseer ik me ook: ik heb nog een leven voor me en hoop dat die toekomst hier ligt.

Ons bedrijf heeft voor het koplopersproject al de nodige stappen ondernomen om stalemissies terug te dringen. Sinds 2020 werken we met een mono-mestvergister. Door dierlijke mest te vergisten kun je duurzaam gas uit mest halen. In ons geval voorzien we 300 huishoudens in Blokzijl van groen gas, met mest van onze eigen koeien. Ik vind dat een prachtige oplossing dichtbij huis: bij koeien wordt vaak alleen gedacht aan uitstoot van broeikasgassen, “foute boel” dus. Maar nu levert de veestapel iets moois op dat bijdraagt aan de lokale energiebehoefte. Individueel zit ons bedrijf aan de veilige kant qua duurzaamheid, maar het doel van de koplopers is gezamenlijk 50 procent emissiereductie te halen voor het totale gebied. Als we alles op een rijtje zetten lukt dat. We zijn met zes boerenbedrijven over in de Baarlingerpolder en dankzij deze pilot is het niet langer “ieder voor zich” maar “allen voor één”. We kenden elkaar allemaal wel, maar weten nu tegen welke problemen iedereen afzonderlijk aanloopt, de saamhorigheid is groter. Je houdt rekening met elkaar, probeert begrip op te brengen voor andermans ondernemersplannen, al lopen ze soms ver uiteen en verschillen onze wensen. Dat is een hele puzzel geweest. Maar we hebben elkaar nodig en dat proces is wel in goede harmonie gegaan.

Gaandeweg hebben we veel kennis en inzicht gekregen over dit gebied en over oplossingen, zoals bijvoorbeeld onderwaterdrainage en weidevogelbeheer. Je groeit hier als boer in mee. Nu we zover zijn willen we het liefst vandaag aan de slag, dan is het teleurstellend dat de juridische molen pas begint en overheden

soms zo twijfelachtig en stroperig zijn. Maar ik heb wel vertrouwen in ons plan en er zijn gelukkig genoeg politici die fanatiek voor ons en de melkveehouderij aan de gang zijn. De gemeente Steenwijkerland steek hier echt energie in, is zo meedenkend. Dat voelt heel opbeurend.’

‘We voorzien 300 huishoudens van groen gas, met mest van onze eigen koeien’

Koploper: Boeren van Blokzijl

‘Iedereen beseft: niks doen is geen optie meer’

In de buurt van Blokzijl hebben melkveehouders zich in 2022 verenigd om zich samen in te spannen voor de toekomst van hun bedrijf en leefomgeving. Zeventien boeren op ruim 900 hectare werken aan een complex stuk landinrichting. Zij pakken de handschoen op en nemen de regie over hun eigen gebied, geholpen door procesbegeleider Angela Pigge. Geboren en getogen op een boerderij voelt deze coach zich diep verbonden met het leven en werken op het platteland. Ze vertelt over positief omdenken, kansen en de gezamenlijke zoektocht naar “het halfvolle glas”.

Waarom is dit proces nodig?

‘Ik vind het belangrijk dat we boeren helpen die niet willen afwachten wat er op hen afkomt, maar nu al die stap voorwaarts maken. Vergis je niet: veranderen is moeilijk, voor elk mens. Zeker zonder dat je precies duidelijk hebt waar je naar toe gaat, wat er van je wordt verlangd en of dat bestendig is. Dat is al tien jaar onzeker en dat frustreert natuurlijk. In drie jaar tijd is de mindset van deze boeren wel veranderd: ze zien echt in dat niks doen geen optie meer is. Want dan heb je er zelf niks meer over te zeggen. Dat vind ik een sterke conclusie. Al blijft de vrees of hun toekomstideeën werkelijk soelaas bieden en of de overheid meegaat in hun visie op het gebied. Niettemin gaan ze dóór, niemand is tussentijds afgehaakt. Iedereen is steeds duidelijker bezig met een doel voor ogen.’

Wat is dat doel in en rond Blokzijl?

‘Er liggen grote overheidsopgaves op dit Natura 2000-gebied voor wat betreft stikstofreductie en natuurverbetering. Iedereen is bezig met vragen als: hoe krijgen we daarvan zoveel mogelijk gerealiseerd? Wat betekent dat voor onze bedrijven en wat hebben we zelf nodig? Hier is recent al veel nieuwe natuur gerealiseerd ten koste van landbouwgrond, maar dat is niet toereikend. Er moet meer weidevogel- en plasdrasgebied komen. Nu is het zaak dat we zorgen dat de benodigde gronden op de juiste plek komen, voor alle partijen. In samenspraak met lokale partners; de gemeente, Natuurmonumenten, plaatselijk belang, het waterschap.’

Hoe zie je jouw eigen rol hierin?

‘Organiserend en inspirerend. Ik ben echt de verbinder tussen boeren, overheden en andere instanties. Ik benadruk: wij moeten deze kans niet voorbij laten gaan, en probeer ook mensen vanuit het halflege naar het halfvolle glas te krijgen. Stap voor stap helpen met “omdenken”. Zoek de match, dát is onze rode draad, dat houd ik de boeren voor. Kijk eerst wat de opgaven zijn, wat wenst men van ons? Met die wetenschap vul je je eigen toekomst in.’

Hoe belangrijk is de steun van de gemeente?

‘Er is een duidelijk gemeenschappelijk belang. De boeren en de gemeente hebben elkaar nodig voor een goed toekomstperspectief, ze zijn partners én afhankelijk van elkaar. Wat mooi is: deze gemeente is nauw begaan bij het proces, dat voel je. De lijnen zijn kort en het is geruststellend voor boeren om te merken dat ze de juiste informatie krijgen en dat de gemeente gewoon het goede met ze voor heeft. Een ambtenaar van de gemeente Steenwijkerland is al geruime tijd betrokken bij onze werkgroep en dat verloopt heel soepel. Ook de gemeente heeft wensen en behoeften, alles moet tot elkaar komen. Dat is ons gezamenlijke doel. Er leven zorgen en onzekerheden bij boeren, dan is het prettig om te weten dat de gemeente een partner is die je ondersteunt, ook naar andere overheden toe, en met je meekijkt naar wat er mogelijk is. Hoe zit het met vrijkomende erven, wat is daarop toegestaan? Hoe kunnen we elkaar vinden en dienen?’

‘Durf van beide kanten om te denken’

De gemeente gáát niet overal over, dat snappen we, maar staat uiteindelijk wel veel dichterbij dan de provincie of het Rijk. Het is nodig en waardevol om samen op te trekken.’

Wat is een typische uitdaging voor jullie pilot?

‘Ook al zitten wij geografisch dicht op de Baarlingerpolder, er is een totaal andere dynamiek bij ons. Daarom is dit maatwerk per gebied. In de polder waren – kort door de bocht – teveel boeren met te weinig grond, in Blokzijl is dat precies andersom, door gebrek aan opvolging in de toekomst. Zeer waarschijnlijk blijven er in de komende jaren maar zes actieve boeren over. Wat doen we dan met percelen van degenen die stoppen? Wat voor effect heeft dat op de erven, op de leefbaarheid van deze hele streek? Dat is onze uitdaging. Het lijkt op ‘t eerste oog misschien ideaal, maar als zoveel boeren stoppen doet dat ook wat met de vitaliteit van het gebied en het landschap, alsook met andere economische sectoren en de overblijvende boeren. Kunnen zij straks wel alle (natuur)gronden beheren?’

Hoe ver zijn jullie nu in het proces?

‘Uit de vele keukentafelgesprekken kwamen duidelijke rode draden naar voren. Op basis daarvan zijn drie uiteenlopende scenario's voor het gebied verkend. Het doel is nu om in het eerste kwartaal van 2026 ons verkenningsrapport op te leveren: een plan van aanpak waarin staat wat we willen realiseren ten opzichte van de overheidsopgaven rond water, stikstof en CO₂ in het veenweidegebied, groenblauwe dooradering én wat daarvoor nodig is. Hoe kunnen we bijvoorbeeld kavelruil mogelijk maken, gronden op de juiste plek krijgen en dat alles op een haalbare manier organiseren? Het zogeheten stikstofslot, de impasse door stikstofwetgeving, belemmert ook dit proces. Omdat plannen, die goed aansluiten bij de gewenste ontwikkelingen, hierdoor vastlopen. Een gebiedsproces maakt zichtbaar waar wensen en beleidsdoelen botsen met de huidige wet- en regelgeving. Zo wil een melkveehouder hier omschakelen naar vleesvee, dat zou onder andere kunnen bijdragen aan het beheer van weidevogelgebieden en reductie van stikstof. Maar zonder vergunning voor de benodigde potstal,

die door het stikstofslot wordt tegengehouden, blijft dat onmogelijk. Andere boeren stuiten op vergelijkbare blokkades bij noodzakelijke uitbreidingen. Bijna alle boeren zijn bereid om bij te dragen aan de overheidsdoelen. Maar dat lukt alleen als de overblijvende boeren kunnen groeien, in aantal dieren en/of in grondoppervlak. Alleen wanneer zij voldoende ruimte hebben voor voerproductie, ontstaat er speelruimte voor weidevogelbeheer op andere percelen. Maar is het haalbaar voor deze ondernemers om én hun bedrijf draaiende te houden én ook beheertaken op zich te nemen?’

Is er vertrouwen in de toekomst?

‘Onder boeren is het vertrouwen in de overheid wel tot een dieptepunt gezakt, dat begrijp ik ook. De overblijvers willen de natuuropgaven wel voor hun rekening nemen, maar dan wél met perspectief op eigen groei. Dan zeg ik: dwing het af. Realiseer van de opgaves wat binnen je mogelijkheden ligt en presenteer aan de overheid wat je nodig hebt voor realisatie. De vergoeding voor weidevogelbeheer is nu op z'n hoogst kostendekkend. Dat moet echt anders. Er moet voldoende geld komen, zodat een boer dit beheer kan uitvoeren naast zijn melkveebedrijf, en tegelijkertijd kan blijven bestaan.

Het proces heeft tot nu best wat tijd gekost, dat is niet vreemd; het vraagt om zorgvuldigheid. Deze boeren steken hun nek uit, maar zijn ook kwetsbaar. Het gaat om hun toekomst, hun bestaanszekerheid. Bovendien zijn deze gebiedsprocessen ook nieuw voor de overheid. Terwijl de overheid van inwoners vraagt om te transformeren, vraagt dat misschien óók van overheden een andere manier van werken en denken. Meer aansluiten bij wat nodig is in het veld. Laten we samen het grote doel voor ogen houden. Deze koplopers zijn er juist om te ontdekken wat wél kan. Om te leren, te experimenteren, en om een blauwdruk te vormen voor de transitie van de hele sector en het landelijk gebied. Durf van beide kanten “om te denken”. Want: als je blijft doen wat je altijd deed, krijg je wat je altijd kreeg.’

Koploper

Wie: BERT DE BOER (41)

Wat: melkveebedrijf met 125 melkkoeien

Waar: op 63 hectare bij Blokzijl

‘De inspanning kan niet van één kant komen’

“Toen ik een kind was waren er 33 melkveehouders in het gebied achter Blokzijl, zoals het nu lijkt blijft daar een handjevol van over. Als er te weinig toekomstperspectief is trekken ook zij weg en raakt dit gebied leeg. Wie gaat het dan beheren? Dat baart mij zorgen. Straks is stikstofuitstoot geen punt meer, omdat er bijna geen koe overblijft. De overheid heeft niet in de gaten dat het al vijf óver twaalf is.

Wij vinden dat we als agrarisch ondernemers inspraak mogen hebben op de ontwikkeling van dit gebied waar we vaak al generaties lang boeren. Daarom doe ik mee aan het koplopersproject. Gewoon doorwerken is geen optie meer. Al vind ik het een vergissing dat alle natuuropgaves op Weerribben-Wieden lijken aan te komen, het is alsof ze klakkeloos in één gebied zijn neergegoot. Soms schrik ik ook van het gebrek aan landbouwkennis bij bestuurders. Recentelijk zijn enkele honderden hectares omgezet in moeras met intensief beheer, dat noem ik geen natuurontwikkeling, maar hovenieren in het groot, met geld van de gemeenschap.

Door het koplopersproject kunnen we in samenwerking met overheden een invulling geven aan een toekomst voor ondernemers in een mooi buitengebied. Dit is een weidevogelgebied en daar spannen wij ons, als melkveehouders, al jaren voor in met uitgestelde maaidata en het maken van plasdrasgebieden in het open veld. Daar kan best wat extra's bij, als het in evenwicht blijft. Zonder boeren zullen ook de weidevogels hier vertrekken.

Hoe ik mijn toekomst op deze plek zie is volledig afhankelijk van de ontwikkelingen in het gebied. Die puzzel proberen we met elkaar te leggen, in dat stadium zitten we nu. Als ondernemer moet je ontwikkelen om bij de tijd te blijven en daarom is het bijvoorbeeld nodig dat de stikstofruimte van stoppende boeren

wordt verdeeld onder blijvers: het extern salderen moet weer van de grond komen, want nu kun je nergens een vergunning voor krijgen vanwege het stikstofslot.

Vanuit de provincie wordt wel positief gekeken naar de koplopersprojecten en onze inbreng. Ik heb er vertrouwen in dat we met elkaar de boel vlottrekken en dat er een plan uitrolt dat voor iedereen acceptabel is. Maar de inspanning kan niet alleen van onze kant komen, je moet je sterk maken voor een constructieve samenwerking, met alle partijen.’

‘Zonder boeren zullen ook de weidevogels hier vertrekken’

INTERVIEW

AVELIEN HAAN
Onderzoeker

Koploper: Polder Giethoorn

‘Hier moet ruimte blijven voor toekomstbestendig boeren’

Als derde koploper op rij is Polder Giethoorn uit de startblokken voor de voorverkenning. Het landelijke gebied tussen Weerribben en Wieden is beperkt bebouwd en er wonen vooral agrarisch ondernemers die zowel vee houden als gewassen telen. Dit kenmerkt ook het landschap: kanalen, uitzichten, vee en groen. Kan dat zo blijven? Er wachten immers forse uitdagingen: opwekking van hernieuwbare energie, terugdringen van CO₂ en stikstof, het bevorderen van biodiversiteit en de toename van (duurzaam) toerisme. Hoe ziet de leefwereld van deze boeren er over 20 jaar uit? Die vraag leidde tot een intensief proces dat nog in volle gang is. Onderzoeker Avelien Haan staat boeren bij in hun toekomstplannen onder de paraplu “Vitale Polder Giethoorn 2040”.

Hoe is dit proces gestart?

‘Eind 2022 zijn we met onderzoek begonnen: hoe kijken mensen uit Polder Giethoorn naar de toekomst van hun gebied? Via een enquête en drie interactieve bijeenkomsten kwamen betrokken bewoners en ondernemers samen om te bespreken wat voor hen écht belangrijk is. Ze wachten niet af tot maatregelen over hen worden uitgestort. De gemeente en provincie gaven direct aan: wij pakken een actieve rol door agrarisch ondernemers met raad en daad (zoals subsidies) te stimuleren om zelf na te denken over die toekomst. Eind 2023 hebben alle betrokkenen in dit gebied elkaar in de ogen gekeken: gaan we de verkenning met elkaar aan? Het antwoord was ja.’

Wat zijn specifieke uitdagingen voor Polder Giethoorn?

‘Dit is een polder, dus het water ligt lager dan elders én we grenzen direct aan Weerribben en Wieden. Een bloeiende agrarische sector naast kwetsbare natuur, dat is complex. Hoe gaan we zo om met ons water, dat die natuur er zo min mogelijk schade van ondervindt? Daarin dragen we een verantwoordelijkheid. Waterpeil, waterkwaliteit, stikstof; dat zijn de grote thema’s.

De overheid weet het ook nog niet. De omgevingsvisie van Steenwijkerland ligt ter inzage, er komt nog beleid op stikstof en veenweide. Wat al wél duidelijk is: de Polder Giethoorn moet een voedselproducerend landbouwgebied blijven, met ruimte voor toekomstbestendig agrarisch ondernemen. Dáár kan de sector alvast over nadenken.’

Waar liggen de kansen?

‘Bijvoorbeeld rond de opwekking van energie, maar ook in de verbreding van toerisme en de verbetering van biodiversiteit. Daar kunnen we wel slagen slaan in dit gebied. De deelnemers zien ook kansen in innovatie en circulariteit, of bijvoorbeeld in het werken met een gesloten keten van dier tot product op de boerderij. Dat neemt niet weg dat het heel ingewikkelde opgaven zijn om over na te denken; de grond is van de boeren, de overheid wil er iets mee en de omgeving is van iedereen. Wat is werkbaar voor alle partijen? Dat dit gebied ook economisch vitaal blijft staat voor alle deelnemers voorop. Dat is ook de drijfveer van de mensen hier, dat je als ondernemer nog je brood kunt verdienen in de polder.’

IN HET KORT

- De Kerngroep Vitale Polder Giethoorn 2040 bestaat uit een kleine groep die ‘de kar trekt’ van dit gebiedsproces, en elke twee maanden bijeen komt. Zij bewaken de afstemming en voortgang met bewoners en ondernemers in het gebied. De kerngroep regelt ook de aanvraag van subsidies die nodig zijn voor kosten van begeleiding, onderzoek en communicatie.
- De werkgroep Ondernemerschap en toerisme onderzoekt de ondernemerskansen in de polder: wat kan en mag er, wat is de impact op de leefomgeving?
- De werkgroep Promotie wil positieve aandacht voor de Polder Giethoorn creëren, o.a. door perscontacten en het organiseren van een open dag.
- Wat zijn kansrijke denkrichtingen voor de sector én de natuur? De koplopers in Polder Giethoorn gaan gezamenlijk op pad om inspiratie op te doen, ook samen met betrokken partners van de gemeente, provincie en de bank. Bijvoorbeeld op werkbezoek aan een circulair voedselbedrijf of een excursie naar boerende collega’s in Denemarken, wat verfrissende ideeën opleverde.
- Er zijn vier werkgroepen die zich over de verschillende opgaven in het gebied buigen:
 - De werkgroep Energie kijkt naar kansen en mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie (zon, wind, groen gas).
 - De werkgroep Opgaven verzamelt complexe en technische informatie over bijvoorbeeld ammoniakemissies, het veenweidegebied en de waterkwaliteit en laat zich maandelijks informeren door experts op deze thema’s.

‘Liever samen een goed plan, dan afwachten op beleid van bovenaf’

Hoeveel boeren doen er mee?

‘We hebben vier werkgroepen waarin zo’n vijftien deelnemers zich buigen over kennis, kansen en mogelijkheden voor in totaal 45 ondernemers, die actief zijn in het zuidelijke deel van Polder Giethoorn. We hebben een adressenlijst van in totaal 110 inwoners en (agrarisch) ondernemers, ook in toerisme en zorg. Het integrale toekomstplan willen we dan ook het liefst voor het hele gebied uitrollen. Onze kerngroep verspreidt daarom nieuwsbrieven huis aan huis door de hele polder, om iedereen bij dit proces te betrekken. Maar de focus ligt voorlopig op de agrarisch ondernemers, die worden nu het hardst geraakt.’

Hoe belangrijk is de steun van de gemeente?

‘De gemeente heeft het mogelijk gemaakt dat we in de voorfase al subsidie hebben gekregen. Wij hebben een langere aanloop dan de rest van de koplopers, dat komt omdat dit ook een ander gebied is. Groter, met heel veel ondernemers. Het programma Vitaal Platteland van Steenwijkerland voelt wel als een warme deken rondom een groep boeren als deze. De provincie probeert dat ook, maar de schaal en afstand is groter. Je merkt wel dat de

bereidheid er van de overheden is en dat ondersteunt de boeren ook. Je moet dit ook samen oppakken, want je bent van elkaar afhankelijk in dit dossier.’

Waar staan jullie nu in het proces?

‘Na de eerste subsidie van de gemeente om de zoektocht op te starten hebben we een tweede subsidie van de provincie gekregen om met experts te praten over de opgaven. Tot nu toe hebben we heel veel kennis opgedaan. De volgende stap is: met agrariërs om tafel, met iedereen apart dus. Hoe kijk jij naar de toekomst van je bedrijf? Als alle toekomstwensen en verwachtingen op tafel liggen, worden de moeilijke keuzes zichtbaar. De wensen van het ene bedrijf kunnen afhankelijk zijn van grond van een ander bedrijf. En is er voldoende ruimte voor ieders plannen? De verwachting is van niet. Hoe ga je dan toch samen stappen voor de toekomst maken? Wat in het begin van ons proces voorop stond is nog steeds de gouden regel: liever samen een goed plan neerleggen, dan afwachten tot er beleid van bovenaf komt.’

Koploper

Wie: PIETER WINTER (55)

Wat: gemengd bedrijf Agro Giethoorn

Waar: op 600 hectare in de Polder Giethoorn

‘Goede balans tussen landbouw en natuur moet blijven’

‘Sinds het ontstaan van Agro Giethoorn in 1996 – aardappelen, pluimvee, biogasinstallatie, drogerijen – ben ik permanent bezig het bedrijf te verbreden en vervolgens te verduurzamen. Ik zie veel mogelijkheden en denk in kansen die je gezamenlijk en lokaal moet oppakken. Dankzij het Nuffield Scholarship kreeg ik de mogelijkheid om wereldwijd inspiratie op te doen voor de Nederlandse landbouw én mijn eigen bedrijf. Mijn onderzoeksvraag was: “Hoe houd je een vitaal en leefbaar platteland met alle overheidsopgaven?” Dat was ook ons vertrekpunt voor de pilot van het gebiedsproces in 2023.

Recent zijn we met een afvaardiging van boeren, ambtenaren, bestuurders, Businessclub Steenwijkerland en Rabobank naar Limburg geweest om professionele bedrijven te bekijken, die met innovaties emissies reduceren en nieuwe markten aanboorden. In de Polder Giethoorn hebben we ook duidelijke ambities als het gaat om emissie-reducerende maatregelen; we zetten maximaal in op innovatie, efficiëntie en eventueel groengasproductie.

Mijn heilige overtuiging is dat samenwerking de enige manier is om perspectief te behouden voor de toekomst. Onze bewoners en agrarisch ondernemers vinden het belangrijk dat het bestaande karakter van dit landschap behouden blijft: de rechte lijnen, de domeinbedrijven, het mooie ruimtelijke gebied. Dat er een goede balans is tussen landbouw en natuur. Hier zijn veel grote boerenbedrijven die voedsel produceren en die schaal hoort hier ook thuis. Destijds zijn door de pioniers ingrijpende keuzes gemaakt door naar dit gebied te komen. Die stap zegt wat over je identiteit, die vraagt om ondernemerschap en lef. Dat zie ik ook terug bij de huidige, derde generatie.

Het wordt tijd dat er een realistische stip op de horizon komt, met emissiedoelen gekoppeld aan innovatie. En een eind aan alle onzekerheid, want we zijn kwetsbaar. De Wieden en

Weerribben liggen op een paar kilometer afstand en als de politiek straks, conform het beheerplan Natura 2000, cirkels op de landkaart tekent is de complete landbouw van Steenwijkerland weg! Maar het kan en mag hier niet alleen om natuurdoelen gaan. Wij moeten economisch perspectief behouden om de leefbaarheid van het platteland veilig te stellen. Schaalvergroting is voor alle sectoren en overheden noodzakelijk om efficiënt te blijven werken en om verduurzaming te realiseren. Dankzij bewezen innovaties die al klaar staan heb ik alle vertrouwen in een goede toekomst voor ons gebied, als de overheid ons daarvoor ook ruimte geeft.

‘Het wordt tijd dat er een realistische stip op de horizon komt, met emissiedoelen gekoppeld aan innovatie’

INTERVIEW

SIEBRAND BOOTSMA

Programmaleider gebiedsgerichte aanpak veenweide
provincie Overijssel

‘Verdienmodel verandert, maar boeren in
veenweidegebied blijft mogelijk’

Veenweidestrategie

Afremmen bodemdaling met nieuwe, natte teelten

In het veenweidegebied van Noordwest-Overijssel daalt de bodem sterk als gevolg van veenoxidatie. De impact daarvan is ook in Steenwijkerland zeer groot. Bodemdaling leidt bijvoorbeeld tot ernstige problemen in de landbouw, de waterhuishouding, ecologische en landschappelijke aantasting, CO₂-uitstoot en schade aan de infrastructuur. Hoe keren we het tij? Een van de belangrijkste maatregelen is grootschalige vernatting, legt Siebrand Bootsma uit. Hij is programmaleider gebiedsgerichte aanpak veenweide bij de provincie Overijssel.

‘Ik verwacht ondernemerszin vanuit dit gebied’

Wat is het probleem in een notendop?

‘Het veenweidegebied, zoals we dat ook in Steenwijkerland kennen, is een cultuurlandschap dat door de mens al eeuwenlang naar zijn hand wordt gezet. Om agrarisch gebruik van deze gronden mogelijk te maken wordt het veen ontwaterd en blootgesteld aan de lucht. Daardoor vindt oxidatie plaats. Dat is een natuurlijk proces; als veen niet meer onder water staat komt er CO₂ vrij vanuit de bodem. Je kunt het niet zien of ruiken, maar het is wel meetbaar en zichtbaar in dit gebied. De provincie wil én moet daar iets aan doen, zo is ook in het klimaatakkoord vastgelegd. Zodoende is de Regionale Veenweidestrategie opgesteld waarbij regionale partners als overheden en waterschappen samenwerken aan oplossingen.’

Wat gebeurt er als we dit niet doen?

‘Als er niets verandert en de bodemdaling zet door, heeft dat grote én onomkeerbare gevolgen voor ons hele watersysteem, de landbouw, natuur en infrastructuur. De maatschappelijke kosten zouden enorm zijn. Denk bijvoorbeeld aan funderingen van huizen, kabels, leidingen en het wegennet in het buitengebied. Voor de provincie is topprioriteit voorkomen dat de verdroging van veen leidt tot meer ongewenste uitstoot van CO₂.’

Welke ingrepen zijn nodig?

‘Grootschalige vernatting helpt dit proces te vertragen en de bodemdaling af te remmen. Dat is ons scenario. Wat we graag willen is dat grondwaterstanden omhoog gebracht worden, maar dat heeft impact op het gebruik van de landerijen. Tegelijkertijd biedt de vernatting ook goede mogelijkheden om meer te doen aan weidevogelbeheer, plasdrasgebied en natuurbeheer. Dus aan de ene kant leg je agrariërs beperkingen op in gebruik, maar ontstaan er ook nieuwe kansen op het land om extra's te verdienen. Boeren in veenweidegebied moet mogelijk blijven, dat is het uitgangspunt. Het verdienmodel zal er anders uit gaan zien, en daar is wel degelijk aandacht voor.’

Zijn natte teelten kansrijk?

‘Nieuwe, natte teelten kunnen uitkomst bieden. Zo kijken we naar het verbouwen van riet op voormalige landbouwpercelen. Gunstig, omdat de rietopbrengst momenteel terugloopt en ons

riet moet concurreren met het buitenland. Zo'n ingreep vraagt dan wel van de boer om de omslag naar een akkerbouwproduct te maken, en dat is toch wat anders dan melkveeboer zijn. De cranberry kan interessante nieuwe teelt opleveren en een mooi bijproduct zijn. De bes doet het goed op zure veengrond die natter is. Lisdodde is ook een geschikt gewas, dit zou een goed isolatiemateriaal kunnen zijn voor de bouwwereld. Maar dit is een typisch kip-ei verhaal: het kán een verdienmodel worden als ook de bouwwereld warm gaat lopen voor dit soort lokale producten. De overheid zou kunnen voorschrijven dat isolatiemateriaal voortaan voor een groter deel uit de eigen regio afkomstig moet zijn. Dan zal de bouwsector er ook anders naar kijken en zijn er meer mogelijkheden voor de afzet. We hebben een handvol opties, maar weten nog niet van alle ingrepen of ze voldoende werken. Er lopen nu diverse pilots bij boeren die tegen ons zeggen: kom het maar bij ons in de praktijk uittesten. In Steenwijkerland wordt hier binnen de gebiedsprocessen ook al voorzichtig aan gewerkt. Gedacht moet worden aan: infiltratiesystemen ondergronds, greppelinfiltratie, maar ook grondkeren en of ophogen.’

Wat zijn de uitdagingen?

‘Het is helaas geen simpele optelsom. Nieuwe perspectieven werpen meteen ook weer nieuwe dilemma's op. Zo spannen we ons enerzijds sterk in voor het beheer van de weidevogel, anderzijds heeft die een hekel aan sommige soorten (natte) teelt. Daar hebben we mee te maken, dus zijn het ingewikkelde keuzes rondom de inrichting van ons land. Bovendien is niet in alle gebieden de gewenste vernatting even eenvoudig; het veenweidegebied in Ossenzijl en Oldemarkt is anders dan bij Blokzijl. Water loopt nu eenmaal van hoog naar laag en veel grondwater uit De Weerribben trekt weg naar de Noordoostpolder, die 4 meter lager ligt. Een goede oplossing voor de instandhouding van de veenweide in Weerribben-Wieden is de aanleg van het “vergeten” randmeer in de Noord-oostpolder, al zal dat er zeker niet uitsluitend vanwege die redenen komen. Maar er valt op meer fronten veel voor te zeggen. Ik merk wel dat dit op diverse bestuurlijke tafels ligt en vaker genoemd wordt.’

Waarom is de samenwerking tussen gemeente en provincie zo belangrijk?

‘Samenwerking is essentieel om draagvlak te krijgen voor zowel de problematiek als de mogelijke maatregelen. De gemeente Steenwijkerland speelt hierin een sleutelrol, vanwege haar verantwoordelijkheid voor de ruimtelijke ordening, het contact met de ondernemers in het gebied en de zorg voor de landschappelijke kwaliteit. Een gezamenlijke aanpak biedt bovendien de mogelijkheid om onderling vertrouwen op te bouwen en te werken aan een langjarig, stabiel beleid. Dat is de basis voor een duurzaam toekomstperspectief voor Noordwest-Overijssel en het buitengebied van de gemeente Steenwijkerland. Bij de ontwikkeling van de regionale veenweidestrategie wordt uitgegaan van een integrale benadering. Daarbij zetten we in op het tegengaan van bodemdaling en het reduceren van broeikasgasen, maar ook op het realiseren van bredere maatschappelijke doelen. Inclusief de ontwikkeling van verdienmodellen uit maatschappelijke diensten voor een duurzame landbouw. In Steenwijkerland zijn onder andere de leefbaarheid van het platteland, het behoud van de landbouwsector en een betere spreiding van recreatie en toerisme over het gebied belangrijke thema's. Hierbij is de inbreng van de gemeente dan ook erg belangrijk.’

Hoe nu verder?

‘Binnen de Regionale Veenweidestrategie hebben we zeven specifieke gebieden geselecteerd. Eerst hebben we daar geanalyseerd hoe groot het probleem is, nu kijken we welke maatregelen

mogelijk zijn in de verschillende deelgebieden en dat besluit moet eind 2026 door Provinciale Staten zijn vastgesteld. Stap drie is de uitvoering. In de gemeente Steenwijkerland moet het nieuwe verdienmodel voor de boer centraal staan. Hier liggen echt serieuze kansen op verbrede landbouw. In Weerribben-Wieden zijn aantoonbaar mogelijkheden voor de (natte) teelt van riet en andere biobased bouwmaterialen, maar bijvoorbeeld ook de spreiding van recreatie en toerisme. De boer in het veenweidegebied kan hier een grotere rol in krijgen. Blijven boeren is belangrijk voor onderhoud van het landschap; voor de voedselproductie, maar ook in ruimte voor de weidevogel, ruimte voor water en meer gespreide recreatie. Allemaal als onderdeel van het toekomstige verdienmodel van de boer.’

Waar hoopt u op?

‘Vooral dat er nog veel meer vragen komen vanuit het veld. Dat we nog meer kunnen uitzoeken en testen, want daaraan is nu grote behoefte. Mijn ervaring is: als je lokaal een praktijkproef doet prikkelt dat ook de interesse van andere boeren. Er zijn drie koplopersprojecten in Steenwijkerland, maar ik zie dat het vooral de oudere garde is die de voortrekkersrol neemt. In dat opzicht had ik meer verwacht van de jonge generatie boeren; zij tonen zich zeker betrokken, maar hebben soms nog een te afwachtende houding. Je hoeft niet op Den Haag te rekenen, dan kun je beter werken aan je eigen toekomstbestendigheid. Boeren kenmerken zich tenslotte als ondernemer, in het zien van kansen, ik verwacht dan ook ondernemerszin vanuit dit gebied.’

BEGRIPPENLIJST VAN HET VITALE PLATTELAND

• VITAAL PLATTELAND

In sommige gebieden in Nederland zijn de opgaven voor klimaat, energie, natuur en biodiversiteit zo groot dat is afgesproken om de uitdagingen gezamenlijk aan te pakken. Noordwest-Overijssel is een van die gebieden, de gemeente Steenwijkerland werkt hier met tal van partners in het gebied samen. De kern van Vitaal Platteland: want dit unieke landschap mag niet verloren gaan. Dat betekent dat we onze natuurlijke omgeving moeten versterken, de sociaaleconomische leefbaarheid op het platteland behouden, zo mogelijk versterken en de agrarische sector een duurzame toekomst bieden.

Vanuit Vitaal Platteland steunt de gemeente initiatiefnemers met subsidie, die kennis hebben van ons gebied, die de natuur en de agrarische sector omarmen en kansen zien. Elk initiatief dat onze gezamenlijke gebiedsopgaven versterkt telt! Een klein initiatief kan de aanjager zijn van een grote verandering. Een groot initiatief mag klein starten.

• GEBIEDSPROCES:

Inwoners, agrarisch ondernemers, overheden en andere gebiedspartners werken samen om het platteland van de toekomst vorm te geven. Voor een specifiek woon-, werk- en leefgebied worden kansen en wensen verkend. In die verkenning zoeken partijen ook afstemming tussen sociaal-economische bedrijfsvoering enerzijds, en de natuur- en klimaatopgaven anderzijds. De gebiedsprocessen in Weerribben-Wieden worden gefinancierd door de gemeente Steenwijkerland en de provincie Overijssel.

• KOPLOPERS

De gemeente Steenwijkerland heeft “haar” agrarisch ondernemers uitgenodigd actief mee te denken over een nieuwe koers voor een gezamenlijke, duurzame toekomst. Daarvoor wordt ook een subsidieregeling ingezet. De samenwerking heeft geleid tot drie vooruitstrevende pilots van koplopers in dit gebied: Baarlingerpolder, Boeren Blokzijl en Polder Giethoorn. Het idee is dat de stappen die zij nu zetten, straks ook vertrouwen en perspectief bieden voor andere ondernemers.

Agrarisch ondernemers staan er niet alleen voor in Steenwijkerland. De koplopers zetten de trend en kunnen collega's uit de sector stimuleren om ook aan de slag te gaan. Met de verkenningen als “blauwdruk” voor het buitengebied, en door gebruik te maken van elkaars kennis, kunde en ervaring. De boodschap is: zorg dat je erbij bent en zelf de regie pakt. Schroom niet en trek aan de bel!

• PROEFTUIN

Weerribben-Wieden wordt gezien als “proeftuin” voor klimaatopgaven van veenweidegebieden in heel Nederland. Dit is immers een unieke landsregio waar wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd waardoor ecologie, economie en leefbaarheid soms op gespannen voet met elkaar staan. Omdat een nationaal park van wereldklasse een voorbeeldrol vervult in het klimaatbestendiger maken van Nederland, wordt van onze regio ook een grote(re) bijdrage gevraagd. Daarvoor is forse investeringskracht nodig. De gemeente Steenwijkerland hoopt dan ook, naast steun van de provincie, op een impuls van het Rijk voor een integrale aanpak van de opgaven in dit gebied.

• AANVALSPAN GRUTTO

Het gaat slecht met de weidevogels in ons land. Mede als gevolg van intensieve landbouw – het verlagen van de grondwaterstand, bemesten, vaker en vroeger maaien – zijn veel natuurlijke weilanden veranderd of verdwenen. Weidevogels (zoals grutto, Kievit, tureluur, scholekster, veldleeuwerik) vinden daardoor minder geschikt leefgebied. Weidevogelbeheer en het creëren van meer ruimte voor weidevogels spelen dan ook een zeer belangrijke rol in toekomstbestendige landbouw. Met het “Aanvalsplan Grutto” willen overheden samen met agrariërs, terreinbeheerders, waterschappen en andere partners het tij voor de weidevogels keren. Het plan is vernoemd naar de “koning” van de weidevogels en onze nationale vogel, de grutto.

• GROENBLAUWE DOORADERING

Met groenblauwe dooradering bedoelen we het netwerk van “groene” en “blauwe” elementen die natuurgebieden in het agrarisch cultuurlandschap verbinden. Groen is bijvoorbeeld rietland, moerasbos en houtwallen, blauw staat voor natuurlijke oevers, poelen en sloten. De dooradering is van cruciaal belang voor leefgebieden van planten en dieren en onmisbaar voor de beleving van ons landschap. Als gevolg van intensieve landbouw zijn grote aantallen van die kleine landschapselementen verdwenen. Dat heeft geleid tot een flinke achteruitgang van de biodiversiteit. Herstel of versterking heeft dan ook prioriteit in de gebiedsprocessen, zoals die in Weerribben-Wieden plaatsvinden.

Wilt u meer weten over ons gebied en de opgaven die er liggen?
Heeft u zelf ideeën of wilt u weten wat er mogelijk is?
Neem dan contact op met onze omgevingsadviseur
Vitaal Platteland, Carolien Borg.

Ondersteuning bij vragen en initiatieven
Hulp bij het aanvragen van subsidies
carolien.borg@steenwijkerland.nl
www.steenwijkerland.nl/vitaalplatteland
14 0521
06 - 27 09 41 29

COLOFON

Uitgave

gemeente Steenwijkerland
Postbus 162
8330 AD Steenwijk
www.steenwijkerland.nl
info@steenwijkerland.nl

Tekst

Jolanda de Kruijf

Fotografie

Gemeente Steenwijkerland
Wilbert Bijzitter
Teresa Jonkman
Shutterstock

Ontwerp

jonkmanvorm.nl (BNO)

Najaar 2025